

»SLOVENEČ« velja
po pošti na vse strani Jugo-
slavije in v Ljubljani:
za celo leto naprej... K 84-
za pol leta... » 42-
za četrt leta... » 21-
za en mesec... » 7-
Kazenski prispevek K 90-
Sobotna izdaja: za
za celo leto... K 18-
za en mesec... » 20-

SLOVENEČ

»Inserat«
Enostolpna petstvarica (50 mm
široka in 3 mm visoka ali sje
prostor)
za enkrat... po K 1-20
uračni razglas... po K 1-30
Pri naročilu nad 10 objav
popust.
Najmanjši oglas 50/5 mm K 4-
Poslano:
Enostolpna petstvarica K 8-
Izaja vsak dan izvenredni po-
nedeljek in dan po prazniku,
ob 5. uri zjutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Kopirski se ne vračajo; nepravilna pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, uprava št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.
Ljubljanske št. 650 za naročnike in št. 349 za oglase,
avstr. in češke 24.797, ogr. 26.511, bosn.-herc. 7563.

Misija Marka Trifkoviča.

(Naše telefonsko poročilo.)

Belgrad, 3. oktobra. Danes dopoldne je bil pozvan Pašić k regentu, ki mu je ponudil mandat za sestavo kabineta. Pašić je mandat odklonil z motivacijo, da hoče v Pariz nazaj, da nadaljuje svoje delo na mirovni konferenci.

Belgrad, 3. oktobra. Popoldne je bil pozvan voditelj radikalnih disidentov Marko Trifkovič na dvor. Poverjena mu je sestava kabineta. Trifkovič je mandat sprejel.

Izjava slovenskega katoliškega dijaštva.

Slovenski katoliško misleči dijaki, zbrani na sestankih v Ljubljani, Kranju, Mariboru, Celju, Novem mestu in Št. Vidu nad Ljubljano, dvigajo odločne in energične proteste proti divjim in protiljudskim napadom, ki jih liberalna buržoazija združena s socialnodemokracijo uprizarja v Jugoslaviji proti pravicam naše vere. Slovensko katoliško dijaštvo je sklenilo enoglasno sledeče resolucije:

1. Na razne blasfemične in plitve spise, ki jih prinaša socialistični »Naprejek«, zlasti v številki z dne 22. IX. 1919 in v katerih sramoti, ponižuje in smeši ustanove, ki so nam, našemu ljudstvu, vesoljnemu krščanstvu najsvetejše in najvišje duhovne dobrine življenja, odgovarjamo slov. kat. misleči dijaki z globokim prezirom in gnusom.

2. Odklanjamo nedemokratični, protiverski in nepeдагоški načrt šolskega zakona, ki ga je izdelal »Prosvetni odbor« v Belgradu in ga smatramo za izzivanje in sramotenje našega zrelega ljudstva. Zahtevamo šolski zakon, ki odgovarja potrebam, zahtevam in čuvstvom ljudstva, ne pa svobodomiselnim nagonom posameznikov, ki ne zastopajo nikogar in niso nikomur za svoja dejanja odgovorni.

3. Celokupno slovensko katoliško dijaštvo izreka jugoslovanskemu episkopatu kot edinemu in izključnemu predstavitelju verske in cerkvene ob-

lasti svojo vdanost in izjavlja, da razen njega v teh zadevah ne priznava nobene druge avtoritete.

Slov. dijaška zveza.

Slov. kat. akad. društvo »Danica«.

Važno socialno gibanje na Angleškem.

Na Angleškem traja splošna železničarska stavka že skoro teden dni. London in Velika Britanija sta doživela največjo in najbolj nevarno stavko svoje zgodovine. Nad pol milijona organiziranih delavcev je zapustilo svoja mesta in ves promet velike države je ustavljen. Dovož živil v industrijska mesta dežele je pretrgan in lakota se vzdiguje pred očmi prebivalstva. Lloyd George je izdal oklic, v katerem povdarja resnost in težo položaja ter izjavlja, da nagibi tega gibanja niso gospodarski, temveč politični. »Ta nenadna stavka železničarjev more imeti najžalostnejše posledice za vse, ki so na njej udeleženi in za cel narod. Ne spominjam se stavke, ki bi se bila začela z večjo lahkomišelnostjo in bolj neopravičeno kakor ta-le, ki je dokaz največjega preziranj javnih interesov. Nagibi, ki so povzročili stavko, so naravnost nerazumljivi. Vlada je s svojimi predlogi izpričala in pokazala največjo širokodušnost. Prosila je zvezo železničarjev, da preloži stavko vsaj za dva ali tri dni. Železničarji so celo to zahtevo zavrgli in obratovanje, od katerega je odvisno življenje celega naroda, je bilo ustavljeno takorekoč brez razmislenja. Vlada je prišla do spoznanja, da je bila stavka zasnovana že prej po skupini ljudi, ki so sicer maloštevilni, a zato energični, ki delajo brez prestanka in zahrbito ter izrabljajo delavske organizacije le za to, da bi zmagal družabni prevrat. Prepričan sem, da je velika večina strokovnih organizacij nasprotna tej anarhistični zaroti. Vlada si mora v interesu dežele izbrati le eno pot, — sprejeti mora boj, ki je napovedan javnemu življenju. Imam namen, onemogočiti udarec, ki je naravnost zoper javni blagor in se bom poslužil v ta namen vseh pripomočkov, ki so mi na razpolago. Pozivam narod, da mi ponudi svojo pomoč za vzdrževanje družabnega mira, ker je od tega odvisen blagor dežele.«

Skupina energičnih ljudi, o katerih govori Lloyd George, je radikalna struja mlajše delavske generacije, ki je nositeljica socialne revolucije in ima svoj sedež v Glasgowu. O njej je londonski meščan-

ski list »Daily News« pisal že 11. februarja med drugim: »To so po večini izučeni delavci, ki imajo sposobnosti, si priboriti visoke plače in govorijo v Clyde-u k skoro najbolj inteligentnemu delavstvu sveta. Govore neprestano, po noči in po dnevu, sedem dni na teden, na zborovanjih, ob vratih tovarov, zjutraj, opoldne in zvečer v govorniških dvoranah, ki obdajajo podjetje. Moč njih besede je taka, da spremeni njih zborovanja v križarske vojne.«

Tako si stojita nasproti dva sovražnika, ki sta si enakovredna. Disciplinirana, ki vlada med angleškim ljudstvom, in moč, ki živi še v angleškem meščanstvu, se je pokazala v dejstvu, da se je odzvalo na poziv Lloyda Georgea 250.000 prostovoljcev, ki skušajo z avtomobili nadomestiti železniški promet. Po glavnih cestah države se premikajo nepregledne vrste tovornih avtomobilov, ki donajajo živež, oglje in vse potrebno iz industrijskih središč na deželo, iz dežele v mesta. Slike iz svetovne vojne, s svojimi dolгими transporti in tovari se ponavljajo. Zrakoplovne flotilje krožijo čez deželo in prenašajo pošto iz pokrajine v pokrajino. Ker je promet s Francijo ustavljen, letijo prostovoljni zrakoplovci tudi čez Kanal na evropsko celino. Državne prehranjevalne odredbe iz vojne časa so stopile zopet v veljavo in ogromna skladišča mesta Londona, ki so bila med vojno napolnjena z živila za slučaj nemške blokade, so začela svoje poslovanje, da se zagotovi in uredi prehrana prebivalstva. To so materialna in moralna »pomozna sredstva«, ki jih Lloyd George uporablja, da uduši stavko. Boj, ki se bje na Angleškem, je silen, nepopustljiv in za državo lahko usoden, a bje se vendar s sredstvi, ki so lojalna. Vlada se ni poslužila ne vojaštva in tudi ne drugega nasilja. Organizirano delavstvo poziva svoje stavkujoče pristaje, da se vzdrže vsake sabotaže in se v popolnem miru in redu pokore ukrepom vodstva. Delovanje prostovoljcev da ni dopustno smatrati za stavkolom. Thomas, tajnik zveze železničarjev, je na javnem zborovanju in v časopisju izjavil, da je pokazal Lloyd George pri pogajanjih z delavstvom precej smisla za potrebe železničarjev in mnogo veliko dušnosti v svojem nastopu. Krivdo za ta boj da nosijo drugi člani kabineta. In vendar je Lloyd George glavni in najnevarnejši nasprotnik stavkujočih. Svet zasleduje z veliko napetostjo potek dogodkov v Veliki Britaniji. Izid boja je svetovnega pomena. Železničarska organizacija je od znane delavske angleške »trozveze«, ki šteje nad 2 milijona članov in obstoja iz rudarskih, železničarskih in transportnih

delavskih organizacij. Če razglasijo tudi rudarji in transportni delavci v znak solidarnosti splošno stavko, bi pomenjalo to konec vsega javnega obratovanja in proizvodnje na Angleškem; cela industrija bi bila ustavljena, trgovina bi prenehala, javno življenje bi umrlo. Zato ima gospodarska in socialna kriza na Angleškem dalekosežen in velik pomen na cel civilizirani svet.

Pogodba med češko-slovaško in entento.

LDU. Praga, 1. oktobra. ČTU objavlja besedilo pogodbe med češkoslovaško republiko na eni ter Zedinjenimi državami ameriškimi, Veliko Britanijo, Francijo, Italijo in Japonsko na drugi strani. Pogodba obstaja iz dveh delov, od katerih ima vsak po več členov. Člen 1. prvega dela določa, da se določbe pogodbe priznajo kot temeljni zakon. Člen 2: Češkoslovaška republika se obvezuje, da svojim prebivalcem nudi popolno in absolutno zaščito življenja in svobodo, brez razlike pokolenja, državne pripadnosti, jezika, plemena ali vere. Člen 3: Češkoslovaška republika priznava kot češkoslovaške podanike ipso facto in brez posebnih formalnosti nemške, avstrijske in ogrske državljane, ki so na dan, ko ta pogodba stopi v veljavo, stanovali ali bili pristojni na ozemlju, ki tvori del češkoslovaške republike ali se priznava kot tak. Člen 4. priznava češkoslovaško državljanstvo tudi onim osebam, ki so na goričnem ozemlju bili rojeni od staršev, ki imajo tam svoje bivališče ali domovinsko pravico, tudi ako te osebe na dan, ko ta pogodba stopi v veljavo, niso stanovale na tem ozemlju, ali imele tam domovinske pravice. Člen 7. določa, da so vsi češkoslovaški državljani enaki pred zakonom in da imajo enake državljanske in politične pravice brez razlike osebe, plemena, jezika ali vere. Češkoslovaški državljani niso podvrženi nikakim omejitvam glede rabe jezika v zasebnem ali trgovskem prometu, ali pa v zadevah vere, tiska, katerikoli javnih nastopov ali javnih zborovanj. Člen 8: Češkoslovaški državljani, ki pripadajo narodnim, verskim ali jezikovnim manjšinam, se bodo pravno in dejansko smatrali za popolnoma enake ostalim državljanom. Člen 9: Kar se tiče javnega pouka, bo češkoslovaška vlada mestom ali okrajem, kjer prebiva precejšnji odstotek češkoslovaških državljanov, ki ne govorijo češkega jezika, nu-

LISTEK.

Narodni »Križev pot« koroških Slovencev.

Piše dr. Val. Rožič.

(Dalje.)

Mahnila sva jo naprej — in opoldne sva že počivala pod hribom Pichlern za neko seneno šupo. Na Solnograškem imajo vse polno takih senenih šup po travnikih, da spravljajo vanje krmo. Najraje bi se bila vlegla v seno na šupi, ki je bila odprta. A nato nisva smela misliti, če sva hotela odnesti zdravo kožo iz internacije in da se ne spolni ona pesem: nazaj sta prišla. — Jest nisva mogla, dasi sva bila lačna in sva imela malo kruha in mesa s seboj. Žejna sva bila, a pitne vode nikjer. Imela sva s seboj par koščkov sladkorja in Hofmanove kapljice — za vsako nujno potrebo. In s tem sva se tolažila toliko časa, da nama je oboje pošlo. Zavila sva v hrib, visok 1200 metrov. Počasi je šlo. Sonce je stalo najvišje — bilo je ob eni uri popoldne ter pripekalo, da je teklo z naju kot bi šel dež. Bila sva oba v zimski obleki in imela sva še nahrbtnike. Počasi premagava vzdig čez Pichlern in pot za vasjo se nagne v Tomajevo dolino (Thomatal). Opoldne sva bila že pri reki Toma. Čevlje doli — in noče v vodo, da si malo odpočijejo. Čez pol ure zopet naprej. V kraju »Thomatal« zavijeva v gostilno ob potu ter spi-

jeva vsak eno pivo, zraven pa prigrizneva vsak palo — strmite — belega kruha, ki ga je meni moja soproga še iz Celovca poslala in sem ga nalašč hranil za to »ubežno« priliko. To je gledala gostilničarka mojo belo jugoslovansko struco, a imela naju je za turista. Tožila nama je, kako slabo se jim godi na Solnograškem. Midva sva jo tolažila, da bo že bolje, ko bo mir sklenjen. A žena najinemu »prorokovanju« ni dosti verjela. — Plačava in greva naprej! Ob tri četrti gre vlak iz postaje Ramingstein naprej proti Unzmarktu. Ura je bila pa že tri in peš hoda imava še dobre dve uri do postaje, a hodila sva že po polzevo. Kakor dva starčka sva se opirala na najine palice in premikala »po notah« najine noge naprej. Toda vlaka ne smeja zamuditi, drugače naju lahko doide »tiralice«, če čez noč kje ostaneva. In šla sva zopet naprej, pojoč ono pesem: Oh le naprej, oh le naprej, dokler je še vetra kej. —

Še nekaj! V Thomatal je ravno cvetela šele rž. — Na Solnograškem je cela letina za mesec dni bolj pozna. Krasna, lepa, velika njiva jo je bilo. In med ržjo je sramežljivo ali prešno, kakor že hočete, raslo vse polno nemških narodnih cvetic — plavic. (Slovenski Korošci jim pravijo »pezdenci«.)

11. Najini narodni greh. Plavice!

Ko občudujem to lepo rž in oprostite — še lepše nemške plavice — tedaj mi šine v glavo rešilna misel in zakličem: »Tovariš Renko, natrgajva si teh-le plavic

in natekniva si jih poleg rododendrona na debelo za najine klobuke, morda nama kaj pomagajo? Bližava se zeleni Štajerski, tam je nemški nacionalizem v cvetju, in zato obrniva plašč po nemškem vetru.« Potpečljivemu bralcu in bralki moram izdati šele zdaj to tajnost in skrivnost, ki sva jo nosila kot težak greh s seboj, namreč: da oba skupaj s tovarišem Renkotom nisva imela prav nobene legitimacije ali listine, s katero bi se bila mogla izkazati, kdo sva in kam hočeva in kaj nameravava. In to v dobi ko ima vsaka dežela, skozi katero sva potovala, naredbo, da mora vsak tujec imeti svoje potno dovoljenje (Einreisebewilligung) za vstop v deželo! — Zdaj si citatelj lahko predstavlja najin položaj: visela sva med nebom in zemljo nemške kontrole — seveda brez vsake legitimacije! To niso mačje solze, to je že jednoba z dvema neznanikama! In to v dobi boljševizma in komunizma, ki ga tudi po Solnograškem in Štajerskem iščejo in preganjajo z vso natančnostjo in skrbjo. —

Zato sva si nabasala teh nemških »plavic« za najine klobuke, kar je šlo — brez najmanjšega očitka svojega vesti, da sva se »narodno« pregrešila. Sila kola lomi — midva plavice! In tovariš Renko je še pristavil: »Sva oči brisati bo dobro!« — In tako sva šla našopana in našopirjena s planinskimi cvetkami in nemškimi plavicami kakor kaka dva preizkušena, stara turista. — Saleburška dekleta so radovedno pogledavala za nama, seveda ne vem, ali sva se jim midva ali najine plavice do-

padle. V svoji veliki pregrešni nečimernosti sem mislil oboje! —

Pa še drug naroden greh sva zagrešila na najinem begu! Zatajila sva svoj materni jezik! Strašno! Neodpušljivo! — Da, in vendar je res. Zgovorila sva se, da med potjo, zlasti če v bližini koga zapaziva, posebno pa še na železnici, ne bova govorila med seboj — slovenski. In to iz taktičnih, politično-strategičnih razlogov, ki sva jih morala, dasi nerada, vpoštevati kot velik kalkil pri najinem begu. Menim, da nama slovenska javnost odpusti ta neprostovoljni narodni greh! Bil je storjen — v silobranu!

Tako sva se ovenčana s plavicami pomikala naprej, govoreča v tujem jeziku, proti postaji Ramingstein. Prišla sva še pravočasno, tako, da sva v mali kolodvorski restavraciji, ki je obenem čakalnica, pred odhodom vlaka izpila vsak še kozarec pive za slovo od lepe solnograške dežele. Bila sva izmučena in trudna do smrti. Hodila sva od polnoči naprej — neprenehoma — razun treh odmorov po pol ure — do petih popoldne. Hodila sva torej celih 15 ur in prehodila nad 40 km pota! Kdor ne verjame, naj vzame v roko zemljevid in videl bo, kje leži Gmünd na Zgor. Koroškem in kje postaja Ramingstein na Solnograškem. Rečem: naredila sva neverjetno dolgo pot, trpela žejo in glad in prestala precej bolečin v nogah. — Pa vse je pozabljeno — midva sva zmaga — veni — vidi — vici! (Dalje.)

dila odgovarjajočo enakost v pouku materega jezika.

Drugi del se nanaša na ozemlje južno-karpatških Rusinov, ki tvori v okviru češkoslovaške države samoupravno enoto. Ta samoupravna enota bo imela obširno avtonomijo, ki bo v skladu z enotnostjo češkoslovaške republike. Ozemlje južno-karpatških Rusinov bo imelo lasten deželni zbor, ki bo urejeval jezikovne, šolske in verske zadeve ter vprašanja pokrajinske uprave. Sklepni člen določa: Češkoslovaška republika se strinja s tem, da določbe predstojajoče pogodbe, v kolikor se tičejo manjšin, ustvarjajo obveznosti mednarodnega značaja in uživajo jamstva Zveze narodov. Brez privilegij večine sveta Zveze narodov se te določbe ne smejo izpremeniti. Češkoslovaška republika nadalje soglaša s tem, da bo v svetu Zveze narodov vsak član imel pravico, obrniti pozornost sveta na pretečo ali že izvršeno kršitev katerikoli teh obveznosti.

All je bilo treba?

S Koroškega.

Začetkom julija so slovenski delavci v Borovljah in Podljudelju izstopili iz socialno-demokratske organizacije in se združili v organizaciji, ki je pod drugim imenom že prej obstojala. Popolnoma jasno jim je bilo, kaj hočejo; prav nič si niso prikrivali, kakšni boji jih čakajo, koliko odpora bo treba premagati. Dobro so vedeli, da bo treba šibke moči razdeliti na vsej fronti, na narodno in versko. Na vse to so bili pripravljeni. Ampak pripravljeni niso bili, da bodo naleteli na odpor celo pri krogih, ki so vendar narodni, ki vedo, da je treba za bližajočo se plebiscit združiti vse, kar narodno čuti — da se bo iz teh vrst moglo dvigniti vprašanje: ali je bilo treba? Tega niso pričakovali. Ali je bilo treba se ločiti od koroške socialne demokracije? Na to vprašanje morejo odgovoriti samo slovenski delavci in njihče drugi. Delavci pa so že odgovorili z dejanjem. Kdor je sam stal pod pritiskom koroškega nemštva, bo to razumel. Kdor pa je stal pod pritiskom nemštva, kakor se je do neznoznega terorja razvilo v koroški socialni demokraciji, tisti ne bo naših delavcev samo razumel, tisti jih bo občudoval, da so se vzdržali, da niso klonili glave, ko so drugi obupavali, da so vzdržali vsaj toliko slovenstva v Borovljah, kolikor ga imamo. Povsod preganjan, povsod zatiran, povsod zasramovan kot Slovenec in kristjan, se je slovenski delavec vendar vzdržal. Po gozdu in skrivnih potih so se morali plaziti k pevskim vajam v Podljudelju, ker bi bili sicer na svoji koži čutili svobodo — »willst du nicht mein Bruder sein, so schlag ich dir den Schädel ein«. Le vprašajte one, ki tega niso samo od daleč gledali, ki so to vse sami doživeli! Ko pa je bil pritisk le prevelik, ko je vsa Koroška ječala pod vladno nemških tolp, so se morali ukloniti tudi slovenski delavci, da rešijo svojo eksistenco. Vstopili so v socialno-demokratsko organizacijo. Pa mislite, da se je njih položaj izboljšal? Še naprej so jih zasramovali, še vedno so bili brezpravni, kot bi ne bili člani iste organizacije. Najpotpečljivejšemu človeku mine enkrat potpečljivost. Če sem že zaničevan, moram vsaj vedeti, zakaj sem! Biti socialno-demokratsko organiziran in kljub temu poizirati posmeh in preziranje, tega bi tudi tisti ne prenesli, ki še ne morejo razumeti, zakaj smo se ločili.

To je idealna stran odgovora, druga pa je praktično narodna. Slovenski delavci smo z dušo in telesom za Jugoslavijo. Za njo smo delali in trpeli pod najtežjimi okoliščinami. Ali pa se je koroška socialna demokracija že kdaj izjavila, kam se bo nagnila? Ali je kdaj izjavila, da bo vsaj lojalna — najmanj, kar moremo zahtevati od ljudi, ki živijo v naši državi in jedo naš kruh? Ali je morda koroška socialna demokracija voljna se ravnati po navodilih slovenskih socialno-demokratskih voditeljev? Ste jih kdaj poslušali, kako govorijo vsakem shodu? Ste jih slišali izjavljati: kaj pa hočejo ti Kranjci? Ste jih slišali izjavljati: mi bomo glasovali za državo, ki je bolj demokratična? Ste jih slišali govoriti: Kranjski kruh še jemo, ampak Kranjcev ne maramo? — Dokler bodo imeli med delavci v Borovljah glavno besedo ljudje, ki so bili po veljavi alarmkompanij, ki so zbežali z nemškimi vojaštvom in jih je šele glad zopet prignil nazaj, dokler bodo imeli glavno besedo ljudje, ki so pred zbranim delavstvom govorili: »Arbeiter, vereinigt euch, um diese windische Bande hinauszuwerfen!« tako dolgo zastoj upate na preokret v miselnju borovelskega delavstva. Delavci bodo tako glasovali, kakršno navodilo bodo dobili od vodstva. Do sedaj so pa še vedno pod duševnim vodstvom Dunaja. V organizaciji mora biti disciplina. Da jo socialni demokrati imajo, to jim moramo priznati. Pa recimo, da bi se mi slovenski delavci ne bili ločili od socialnih demokratov, in vodstvo socialne demokracije — Dunaj — bi bilo dalo navodilo: naj delavci glasujejo proti Jugoslaviji, ali nam ne bodete priznali, da bi se

jih veliko izmed nas ravnalo po tem navodilu? Da se izognemo tej nevarnosti, da dobimo proste roke, smo imeli samo eno pot — ločitev. Če imate kaj dobre volje, raz boste razumeli in nam ne boste delali težav še vi, ki bi morali biti naši prijatelji. Zanašati se na firmo »mednarodna«, se pravi, zanašati se na poštenost poljskega žida. V teoriji je koroška socialna demokracija mednarodna, v praksi nemško nacionalna do kosti.

Pa boste rekli: vse to je kršitev medstrankarskega premirja, sklenjenega na enketi v Ljubljani. — Mi smo držali premirje. Nismo agitirali. Kdo je podal nam ultimati, ali v našo organizacijo, ali ven iz tovarne? In to v času premirja. Sicer so vse to po stari navadi utajili. G. Mihevc, njihov zastopnik pri pogajanjih za zboljšanje plač, je rekel: S tem so samo posamezniki agitirali. Agitirali? Gospodje, če je pa strankarsko premirje! Če mi ne agitiramo, ker nas veže premirje, ali ne veže isto premirje tudi socialne demokracije? Kdo pa agitira med kmeti celo za stranko, mi ali kdo drugi? Toliko je bilo treba povedati, da bo jasnost med nami, da ne bomo hodili svojih potov in si mislili, da imajo drugi zavezane oči. Zavezane oči ima vlada. Mi slovenski delavci smo edini lojalni element med koroškimi delavstvom. Vlada misli, da s tem krepki našo lojalnost, da nam daje brce, se hudo moti. Ničesar drugega ne zahtevamo kakor enakopravnost. Pa povejte nam, vi vsi modrijani sveta, ali je to enakopravnost, če se vladni zastopnik ukloni zahtevi bivšega komandanta alarmkompanije v Selah, da se moramo odstraniti od pogajanj? Ali je to enakopravnost, če se prej izjavi, da se bodo z nami pogajali pozneje, potem pa vladni zastopnik izjavi, da so se pogodili na temelju socialno-demokratskih zahtev in nas niti ne poslušajo. Navajeni smo brč, nemških in slovenskih. A ta je najbolj bolela. Zapomnili si jo bomo. Če nas hoče vlada s tem odbiti, ji lahko ustrežemo.

V resen pomislek.

(P. P.) Na zapadu se krčijo naše meje od dne do dne. Ni treba biti pesimist in misliti, da je to tudi samo za enkrat definitivno, možno je, da se vse še kolikor-toliko zboljša — vendar so vse to samo možnosti, od katerih se ne da živeti. Fakt je, da, zgrabimo za enkrat tretjino svojega naroda in svoje zemlje, in nič manjši fakt je, da postaja begunsko vprašanje zelo resno in se bo še poostro, ker postajajo v zasadenem ozemlju razmere vsak dan neznoznnejše. Temu se ne bo dalo trajno od pomoči s kakimi enodnevnimi sredstvi, prijeti bo treba stvar pri korenini in ji dati namesto kake lokalne široko narodno-politično podlago. Koliko je storil v tem oziru naš parlament, je boljše molčati! Od te strani ni dosti pričakovati, politika je pač politika tudi tam, kjer bi ne smela biti!

Vse do sedaj je pokazalo, da so naše razmere, tudi notranje-politične, v zasadenem ozemlju tako žalostne zlasti vsled tega, ker smo se preveč zanašali na mirovno konferenco in nismo skušali takoj v začetku vsvariti nekakega trajnega kontakta med zasadenim ozemljem in zaledjem. Ta zamuda se bridko maščuje in poskrbeti moramo, da se ne bo še nadalje. V to svrhu je treba nemudoma ustanoviti Narodni svet za zasadeni ozemlje. Ta svet, ki mora obstojati iz ljudi, ki poznajo razmere krajev in psiho naroda, bo ugotovil smer, ki jo ima slediti naša politika v zasadenem ozemlju. Na eni strani bo rešil vprašanje beguncev, ki se nahajajo sedaj že tu, zavzel stališče nasproti izseljevanju in naseljevanju v Jugoslaviji ter zdrževal stik z zasadenim ozemljem in dajal prave taktiki, ki jo morajo zasledovati. Kajti žalostno je, da se mora konstatirati, da se naš narod ne zanima dosti za zasadeni ozemlje in se ne zaveda pomena tega vprašanja. Opravičiti bi se dalo to nekoliko z živčno prenapetostjo vsled dolge vojne, bolj žalostno pa je to, da ga odvrča od tega brezplodna beograjska politika, in tretje je, da zato ne poznamo važnosti obale in morja, ker so za nas mislili do sedaj na te reči na Dunaju in v Budimpešti. Tam pa so dobro poznali to važnost!

Tu mora priti Narodni svet za zasadeni ozemlje, obstoječ iz ljudi, ki poznajo te kraje in njih pomen in jih razložijo celemu narodu in ga potegnejo s seboj. Vprašanje zasadenega ozemlja mora postati narodno vprašanje v najširšem pomenu te besede, ne pa kak politikum! Vendar je treba začeti in sicer hitro začeti!

Vsi, ki bodo oškodovani po mirovni pogodbi, se že pripravljajo, da bodo dosegli pozneje potom Zveze narodov revizijske pogodbe. Nemčija upa celo s pomočjo Zveze narodov anektirati Avstrijsko republiko! Mi pa cincamo! In če pride kdaj ugodni trenutek, da bi lahko dosegli revizijo, našega ljudstva ne bo več tam, ali pa bo kot čreda brez pastirja in vodstva, neorganizirana, brez enotnega cilja na znotraj in brez stika s pravo domovino! Narod, pomisli in delaj!

Železnica Ljutomer-Središče.

Rob. Košar.

Železniška zveza med progama: Radgona-Ljutomer in Pragersko-Cakovce, je vsled nesigurnosti Radgone in izgubljenega proge do Spilja, postala zopet aktualno vprašanje. Že nad 25 let se je mislilo na to zvezo in proga Ljutomer-Ormož je bila tudi že večkrat omenjena. Do definitivnega sklepa in izvršitve pa ni prišlo. Avstrijske oblasti se niso dovolj zanimale za to podjetje, strateško bi ležala ta proga prebliku madžarske meje, kapitala in interesentov je primanjkovalo, terenske težkoče in nepriljubljenost ormoškega kolodvora za vpeljavo tira so ovirale ta projekt in nazadnje se je tudi ormoški okrajni zastop izrekel proti zvezi Ljutomer-Ormož, ker ni zato gospodarske potrebe.

V Jugoslaviji se je položaj temeljito izpremenil. Stare za Slovence vedno komodne Avstrije ni več, Medmurje je naše in ogrska meja je potisnjena daleč na izhod, interesenti se oglašajo in z državno pomočjo se bo zbral tudi potrebni kapital za to velevažno prometno zvezo, samo — da naj se Ljutomer zveže z Središčem, ne pa z Ormožem.

Zato so se zbrali dne 21. septembra 1919 župani in zastopniki vseh za to progo zainteresiranih štajerskih in medmurskih občin v Vizmetincih, kjer so se z ozirom na gospodarske potrebe posvetovali pod predsedstvom središkega župana g. Lukačiča o zgradbi železnice Ljutomer-Središče. Sklenili so, da pošljejo sledeče gg. župane: Lukačič — Središče, Tomažič — Vizmetince, Puklavce — Hermanci, ter g. zdravnika dr. Tavčarja in posest. Košarja iz Sv. Bolfenka k vladni, da zastopajo tam nastopno peticijo:

»Ker pripada proga Radgona-Spilje Avstriji, je ves Ljutomerski okraj kakor tudi Prekmurje in severozahodni del Medmurja brez železniške zveze. Zato je nujno potrebno, da se spoji Ljutomer na eni strani preko Belatincev z Mursko Soboto, na drugi strani pa s progo Pragersko-Cakovce.

Na shodu dne 21. septembra 1919 v Vizmetincih zbrani župani občin: Središče, Obrež, Vodranec, Vitan, Kog, Jastrebec, Hermanci, Sv. Miklavž, Presika, Badličani, Prbovci, Stanetinci, Dobrava in Strigova prosimo, da upošteva vlada sledeči predlog:

Železnica naj se izpelje iz Ljutomera čez Strožjo ves pod Staro goro skozi Vizmetince po Vodranski dolini v Središče.

Ta proga je iz sledečih gospodarskih razlogov najboljša, ker: 1. teče skozi zelo obljudene kraje, iz katerih se izvažajo največ vina ljutomersko-ormoškega okraja, sadja lesa in živine. 2. Gravirajo na to progo sledeče zveze: a) Medmurje s Strigovo v Vizmetince; b) fara Sv. Miklavž z Jeruzalemom, Brebournikom, Kajžarjem, Vinskim vrhom, Temnarjem itd. v Vizmetince; c) fara Sv. Bolfenk na Kogu v Vodranec; d) južnozahodni del Medmurja na Presiko. 3. Vse ozemlje, ki bi imelo od te železnice dobiček, obsega nad 10.000 ha, izmed teh 1400 ha vinogradov in 4000 ha gozdov. 4. Na Presiki, četrte ure od Vizmetincev, se je odkrila močna žila črnega premoga, ki čaka samo na promet. Ves kraj je po mnenju izvedencev poln premoga. 5. V Stari gori je po mnenju izvedencev sol. Nahaja se tam več izvirov močno slane vode. 6. Proga Ljutomer-Središče bi tekla ves čas po ravnem in trdnem ozemlju; ne bi bilo treba predorov, ne večjih mostov in nasipov. 7. V Središču je obsežen kolodvor, ležeh na ravnini in zmožen največje razsežnosti, česar v Ormožu ni. 8. Z zvezo Ljutomer-Središče bi bil vpostavljen važen člen proge iz Zagreba čez Varaždin v Središče, Ljutomer, Mursko soboto proti severu na Bratislavo.

Proga Ljutomer-Ivankovci-Ormož ne bi imela za okraj nobenega pomena, ker pretežna večina v bližini proge ležečih vinogradov radi prevelike strmine ne bi mogla voziti svojih pridelkov na le-to. Tamkaj ležeči kraji lesa sploh ne izvažajo, a tudi pridelkov ne. Vse ozemlje, ki gravirajo na progo Ljutomer-Ormož ima le 4000 prebivalcev, 900 ha gozdov in 560 ha vinogradov. Razen tega ne leži ob celi progi nobena večja vas, medtem, ko gravirajo na progo Ljutomer-Središče ogromen gospodarski okoliš z močnimi vasmimi in trgov Strigova.

Preden se definitivno določi potek proge, zahtevamo, da pošlje vlada v naše kraje izvedence, ki bodo natančno proučili teren in gospodarske razmere in se šele potem odločili za to ali ono progo.

Ribarstvo na Bledu.

Kakor je Bled povsod pokazal drugačno, novo lice, tako hoče tudi napredovati, kar zadene ribarstvo.

Sezona je pri kraju in sedaj je prišel pravi čas za delo in popravljanje. Dan na dan se dela z vso silo; umetno vališče in aparati so že pripravljeni; ribniki se čiš-

tiijo, jame za naravno hrano (krustareje) se pripravljajo tako, da bo do srede oktobra vse gotovo.

Žalibog, da je vojna sila tudi ribarstvu vselake rane; skoraj povsod so vode zelo uničene valed vojaštva; ročne granate, dinamit so naredile ogromno škodo, zato bi pač nihče ne imel vzroka se pritoževati, da ni dosti rib, da jih tako primanjkuje. Če drugih živil ni bilo, če je bilo drugo uničeno, ali naj bi ravno pri ribah ne bilo izjeme?

Da se te rane ribarstvu zacelijo, je v prvi vrsti potreba umetnih vališč in pa rib plemenk. V Bohinju je zagotovljenih večje število plemenk, tako da se bo letos lahko izvažalo do 100.000 mladih postrvi, zanaprej pa tudi do pol milijona.

Do sedaj smo bili le bolj navezani na uvoz iz Zgornje in Nižje Avstrije; tudi letos je bilo naročeno do 20.000 mladice, a radi mejne zapore ni bilo mogoče mladice dobiti — zanaprej pa se bo vse produciralo doma in tudi privatnikom postreglo z mladim zarodom, da napolnijo svoje prazne vode; razumljivo, da bo stvar v popolnem teku šele v nekaj letih.

Poskusilo se bo tudi z ribniki, kjer se bodo ribe umetno krmile, naravnost mastile, kakor se dela na Danskem. Zelo velik napredek za Bled pa bo napravila hladilnice, oziroma zmrzovalnice, kjer se bo hranilo zmrzlo meso, divjačina, ribe itd. več mesecev, da, cela leta. Vsa svetovna letovišča, kakor Karlovi vari i dr., imajo take naprave. Zidati se namerava že spomladi. Taka shramba je velikega pomena zlasti za večje mednarodne športne prireditve; tu pride skupaj do 30.000 ljudi in še več. Jeseni in po zimi se ustrelji največ divjačine, spomladi se vjame največ rib; vse to gre v shrambo in je na razpolago v sezoni.

Prav bi bilo, da bi se hotelirji, gostilničarji, mesarji in trgovci takoj zavzeli za to napravo in se tudi že priglasili, da dobi vsak svojo shrambo; že radi tega, da se bo vedelo, kako velika naj se zida, ker se načrti že pripravljajo.

Da se povrnem k prejšnjemu predmetu, omenim, da smo imeli do sedaj pri nas tri vališča: Prvo v Želimljah, katere vodi naš znani strokovnjak profesor Franke; drugo na Bledu, tretje v Huju. Škoda, da imajo zadnje sedaj Lah, kjer je posebno ugodna voda in se je že prvo leto izredilo z lahkoto do 100.000 mladih postrvi.

Za umetno riborejo sta se pri nas največ trudila, po celem svetu znani in na mednarodnem ribarskem kongresu v Ameriki odlikovani profesor Franke in pa njegov učenec, župnik Kleindienst. Veliko potov, veliko časa in truda sta žrtvovala zato; žalibog, da sta bila od prejšnjega državnega odbora zelo slabo podpirana; žalostno je pa tudi, da za svoj trud žanjeta večkrat nevhvaležnost. Upajmo, da se v prihodnosti razmere zboljšajo. Vlada v Belgradu je pokazala dobro voljo in se zelo zavzema za ribarstvo, ravno tako tudi oddelek za kmetijstvo v Ljubljani.

Potrudimo se, da svoje lepe reke, o katerih pravijo Angleži, da so ene najlepših na svetu, zboljšamo in napolnimo. Zakaj ta šport nam bo privabil najboljše goste, Angleže in Amerikance, kar bo gotovo v korist in povzdigo našega prihodnjega svetovnega letovišča.

Povratek ujetnikov iz Sibiriije.

LDU. Lyon, 3. okt. (Brezlično.) — Vrhovni svet zaveznikov se je v četrtek zjutraj sestel k seji na Quai d'Orsayu. Predsedoval je seji Clemenceau. Svet je določil člane komisije, ki bo imela proučiti vprašanje povratka nemških in avstrijskih vojnih ujetnikov iz Sibiriije. Glede povratka bodo imeli pred njimi prednost jugoslovanski in češkoslovaški vojak. — Vrhovni svet je nadalje sklenil, izročiti generalu Denjkinu rusko križarko »Volja« (ne, kakor prej javljeno »Volta«, katero je svojčas angleška (ne italijanska) vojna mornarica zaplenila v Črnem morju. Določil je tudi pogoje za pripustitev nemških, avstrijskih in nevtralnih odposlancev k mednarodni delovni konferenci, ki se bo vršila v Washingtonu.

LDU Pariz, 2. oktobra. (Dunkin). Vrhovni svet je določil častnike, ki se bodo bavili s povratkom nemških in avstrijskih vojnih ujetnikov iz Sibiriije. Vračanje se bo začelo šele po povratku poljskih, rumunskih, jugoslovanskih in čeških čet. Vrhovni svet je nadalje sklenil, vrniti generalu Denjkinu oklopno križarko »Volta«, ki jo je italijanska vojna mornarica zaplenila v Črnem morju. — Končno se je vrhovni svet bavil s pripustitvijo nevtralnih in sovražnih odposlancev k delavski konferenci v Washingtonu in je sklenil, nuditi olajšave Nemcem in Avstrijcem, ki bi hoteli potovati na to konferenco. Odločitev udeležbe je stvar konference same.

Razna poročila.

Turati in sporazum z Jugoslavijo.

LDU. Split, 30. septembra. (DKU.) Socialistični poslanec Turati je izjavil časnikiarjem, da je njegovo mišljenje, da bi se izhod iz današnje italijanske krize mogel najti v neposrednem sporazumu z Jugoslavlani. Tak sporazum bi odklonil Wilsonovo opozicijo. »Tribuna« objavila dopis iz Reke od 21. septembra, v katerem pravi dopisnik, da so bolnišnice na Reki prenapolnjene in da je od bolnikov 80 odstotkov Hrvatov. V dopisu se pravi, da bodo te bolnike poslali na Sušak, ako Jugoslavlani ne bodo pošiljali mleka.

Wilsonova bolezen.

LDU Washington, 3. oktobra. (DunKU) — Brezlično. Iz Bele hiše se poroča, da zdravstveno stanje predsednika Wilsona ne more dati povoda za vznemirjenje. Včerajšnje poročilo o njegovi bolezni slove: Dasi je predsednik prebil noč dosti ugodno, se mu je davi stanje nekoliko poslabšalo.

Ratifikacija.

LDU Pariz, 3. oktobra. (DunKU) Echo de Paris javlja: Francoska vlada, ki je zelo v skrbeh radi dejstva, da se vsled zadnjih dogodkov v Italiji v Rimu zavlačuje uveljavljanje versailleske mirovne pogodbe, je dobila od rimske vlade obvestilo, da sta ministrski predsednik Nitti in minister za zunanje stvari Tittoni sklenla ratificirati mirovno pogodbo s pridržkom, da to ratifikacijo odobri naknadno nova italijanska zbornica. V Rimu prevladuje mnenje, da stopi mirovna pogodba v veljavo, ako jo ratificira vlada in da je zaenkrat glavna stvar, da se pogodba uveljavi.

General Goltz za Rusijo.

LDU Pariz, 2. oktobra. (DunKU.) »Temps« objavlja doslej še od nobene strani potrjeno vest iz Stockholma, ki kroži v ruskih krogih, da je namreč general von der Goltz naznanil krogom, ki stojijo blizu Kolčaku in Denikinju, da je z vso svojo armado pripravljen, koristiti ruski narodni stvari. Po njegovem mnenju je najprej treba zasesti Petrograd ali pa korakati proti Moskvi.

Zahvala Poljske.

LDU Lyon, 3. oktobra. (Brezlično.) Iz Varšave poročajo: Povodom združenja Hallerjeve armade, ki se je osnovala v Franciji, s celokupno poljsko armado pod vrhovnim poveljstvom državnega načelnika generala Pilsudskega, je general Pilsudski naslovil na francoskega generala Henrija, načelnika francoske vojaške misije na Poljskem, zahvalno pismo, kjer povdarja številne zasluge, ki si jih je priborila ta armada ter izraža hvaležnost Poljske napram Franciji, zlasti predsedniku francoske republike, ministrskemu predsedniku Clemenceauju, maršalom Fochu in Petainu ter generaloma De Rondu in Archinardu, ki so mnogo pripomogli k temu, da se je Hallerjeva armada osnovala in organizirala.

Izvoz živil iz Rumunije.

LDU Belgrad, 2. oktobra. Po vestih iz Bukarešte bo Rumunija mogla letos izvoziti nad 100.000 vagonov živil. Pariški listi živahno komentirajo to vest in pravijo, da bo Rumunija s tem imela monopol za izvoz živil. Z ozirom na izjavo prehranjevalnega kontrolorja Hooverja, da mora Amerika štediti z izvažanjem živil, in na dejstvo, da Rusija ne prihaja v poštev kot izvozna država, bo Rumunija pač lahko udeležila svoj monopol za izvoz živil. To bo imelo za posledico izdatno izboljšanje rumunske valute. Na belgrajskem trgu si je zadnje dni rumunski lej znatno opomogel. »Demokratija« pripominja: Ako naše notranje razmere ne bi bile tako žalostne, bi tudi mi z izvozom znatno dvignili svojo valuto. Padanje naše valute nikakor ne sloni na stvarnih temeljih.

Stavke.

LDU Kodanj, 2. oktobra. (DunKU) Stavka kodanjskih pristaniških delavcev, ki je trajala 5 tednov, je končana.

LDU Berlin, 3. oktobra. (Dun. KU.) »Deutsche Allgemeine Zeitung« poroča iz Kodanja: Kakor se javlja iz Londona, ni so pogajanja med zastopstvom delavcev in Lloyd Georgesom privedla do nikakega rezultata. Lloyd George je izjavil, da se tako dolgo ne more spuščati v pogajanja, dokler stavkajoči ne prično zopet delati.

Politične novice.

+ V šmartnem pri Litiji se vrši v nedeljo 5. oktobra zjutraj po sv. maši ob 7. uri shod Kmečke Zveze. Sestavi se ob enem odbor za okrajno Zvezo. Govori poslanec Brodar. — Kmetje, pridite polnoštevilno.

+ Iz demokratskega strankarskega življenja. Z ozirom na to, da je neki konsorcij kupil Bambergovo tiskarno, pristavlja »Napreje«, da je to v zvezi z ustanovitvijo nove stranke na Slovenskem. »Napreje« pristavlja: »To stranko bodo tvorili liberalni mladinci, ki se bodo menda združili z novo ustanovljeno »Narodno Socialno stranko« ter ustanovili nov dnevnik. Značilno je to za staro liberalno stranko, ki ni mogla svojih notranjih razmer niti s prekrstitvijo sanirati. Gibanje »mladincev« datira že iz predvojnih časov in bo menda sedaj s cepitvijo stranke doseglo svoj namen.«

+ Iz naše žurnalistike. Gosp. Ivan Podržaj je izstopil s 1. septembrom kot glavni urednik iz uredništva »Jugoslavije«.

+ Krompir, dr. Tavčar in Gospodarska zveza. Župan dr. Tavčar dolži, če ga prav razumemo, v včerajšnjem »Narodu« Gospodarsko zvezo »in tudi druge privatnike« pomanjkanja krompirja. Mi želimo, da Gospodarska zveza stvar županu pojasni, kakor pričakujemo od župana, da se bo javno razgovoril »tudi z drugimi privatniki«.

+ Hrvatske pritožbe proti Mariboru. »Jugoslav. Lloyd« piše, kako je papir, ki je bil par mesecev čakal na mariborskem kolodvoru, takoj dospel na svoje mesto, ko je zagrebško časopisje vsled pomanjkanja papirja moralo prenehati izhajati. Ako se je moglo zgoditi sedaj, zakaj se ni zgodilo prej? Razen tega se je papir v Mariboru pokvaril. Ondotni tatovi so kakor običajno raztrgali na vozovih streho, in ko ni bilo zanje ničesar, so pustili streho raztrgano. Skozi odprtine je prihajala deževnica in pokvarila papir. — Dalje pripovedujejo potniki, da stoje pri Mariboru mnogoštevilni vagoni gospodarskih strojev iz Avstrije, ki so izpostavljeni vsem nevarnostem ter so že tako poškodovani in zarjaveli, da jih bo treba poslati nazaj tovarnam v popravo. Ali res ni pomoči proti temu? — Mnogo ostreje piše »Jugoslav. Ekonomista«. Pravi, da leži med Špiljem in Mariborom 3000 vagonov raznega blaga za trgovce po cele mesece. Zagrebški trgovci se vozijo nalašč v Maribor in Špilje, da bi spravili blago naprej, a najdejo pri železniško-prometnih bogovih na jugoslovanskem Olimpu gluha ušesa, dočim se gre na roke raznim tujcem, spekulantom, tihotapcem in oderuhom. List vprašuje, ako ni morda v tej igri skrit nekoga sebični interes v prometno trgovski politiki na škodo Hrvatske? Opozarja osrednjo vlado v Belgradu naj tej škandalozni anarhiji nemudoma napravi konec in zaključuje: »A šikane, vekzacije in brutalno postopanje obmejnih finančnih organov v Špilju, ki naše hrvatske trgovce ponižujejo z najgostim in najbolj prostakim postopanjem, naj takoj prenehajo. Ravno tako tudi protekcijonizem in nepotizem na mariborski železniški postaji. In naj se ve: S takim postopanjem proti pravičnim in zakonitim interesom naših hrvatskih trgovcev, posebno zagrebških, se ne gradi politično-gospodarska država SHS. Natezajte vrv vse jače, pa vam bo počila v rokah in udarila po obrazu.« Mi zelo obžalujemo te napade in zlasti njih namero, iz prometne zadeve napraviti politično-plemensko vprašanje. Zlasti zato pozivljamo odločujoče učitelje v Mariboru, ali kjer so že, naj stvar pojasne. Hrvatske obtožbe so težke.

+ Proti centralizaciji kulture. V uvodniku včerajšnjega »Napreja« razpravlja g. Fran Erjavec o tem predmetu in sklepa svojo razpravo z besedami: »Kulturna centralizacija v Jugoslaviji pomeni za našo kulturo nazadovanje, ki ga moramo brezpogojno odkloniti. Slovenci zahtevamo iz spoštovanja do naše krave priborjene kulture popolno kulturno avtonomijo, ker nočemo, da bi nam v Jugoslaviji uničili in zadušili še ono, kar smo si s tolikim trudom priborili že v tako obsekovani Avstriji. Da v vsaki državi mora biti red in sistem, vsaka država neobhodno potrebuje centralizma, a ta mora iti vedno do gotovih meja. V Jugoslaviji so se združile pokrajine, kojih zgodovinski, gospodarski, politični in kulturni razvoj je bil popolnoma različen. Ta razlika je, bodimo odkriti in glejmo stvar kakoršna v resnici je, danes tako očitna in znatna, da se ne moremo preko nje. Belgrajski parlament in belgrajska vlada ne more in ne sme tedaj sklepati detailiranih zakonov in zlasti ne izdajati izvršilnih naredb »veljavnih za vse pokrajine kraljestva SHS«. Za enkrat in tudi še za lep kos bodočnosti je tedaj dolžnost in pravica Belgrada, izdajati le okvirne zakone, vse drugo ima urediti vsaka pokrajina po svojih možnostih in potrebah za sebe. Vsako drugo pot je za danes odkloniti. ker je kvar-

na, nenaravna in v mnogih ozirih tudi tehnično neizvedljiva. Notranjepolitično ujedinjenje se mora vršiti sukcesivno, naravnim potom, ker le tedaj bo resnično in globoko.«

+ Rim in Velikovec. V Velikovec pride slovensko učiteljstvo. Proti temu se izjavlja neznan dopisnik v včerajšnjem »Napreju«, kar je seveda njegova stvar, kakor je stvar odločujočih činiteljev, da pretresejo dopisnikove pomisleke in jih potem vpoštevajo ali odklonijo. Najtehtnejši pomislek in najmočnejši dokaz dopisnika — zakaj drugih pravzaprav ni razbrati iz dopisa — so sklepni stavki: »Komu so na srcu koristi in kulturna povzdiga slovenskega naroda, mora odločno nastopiti proti ustanovitvi učiteljstva v Velikovec. Ako ne bodo merodajni faktori opustili te misli, bomo izvajali vse mogoče konsekvence, da se ne bo uveljavila želja gotovega stanu, ki je od vekov sovražil vsako izobrazbo. Rim ne sme več odločevati o našem šolstvu, temveč narod sam.« — Dopisniku se ne čudimo, če daje vsej stvari kulturnobojno ozadje; on je toliko bistroumen in ve, da bi najbrže tudi »Napreje« ne znal primerno uvaževati njegovih razlogov zoper učiteljstvo v Velikovec, če bi ne pritaknil še tega najmočnejšega, protirimskega. Ta dopisnik bo še napravil politično karijero, ker že zdaj tako spretno izrablja »Naprejevo« prepričanje, da je treba napasti Vatikan, če g. Kristan dobi nahod.

+ »Nova Doba« ne zaostaja za listi in lističi, ki si žele priboriti lavorik v kulturnem boju. Zato se je spravila posebno na žensko učiteljstvo šolskih sester v Mariboru. V št. 109 pribija mariborski dopisnik »nova dejstva, ki dokazujejo, da je učiteljstvo v mariborskem samostanu še danes nemškutarsko«. »Voditeljica samostana, rojena Kranjica, govori z gojenkami samo nemški, napisji v samostanu so še vedno samo nemški, več nun je popolnoma nemških, poduk v zavodu, ki je zaseben, je bil preteklo šolsko leto še popolnoma nemški itd.« Mariborski dopisnik N. D. naj le naprej pribija tako ko tukaj, kjer je vsak udarec mahljej po strani. Vodnica zavoda namreč ni rojena Kranjica in govori z gojenkami lepo slovenski, nune, ki poučujejo na učiteljsku, so Slovenke, napisji v samostanu so že davno samo slovenski, poduk se je po preobratu uredil natančno po predpisih šolske oblasti. To so dejstva. Dejstvo pa je tudi, da je tarnanje N. D. glas vpijočega v puščavi, kajti vkljub rotenju in pozivu, naj starši ne pošiljajo hčera v »nemškutarske kloštre«, še ni bila šola šolskih sester nikdar tako napolnjena ko letos. »Nova Doba« piše po svoje, starši si pa mislijo svoje in ravna po svoje. »Nova Doba« pač nima otrok razen »Mariborskega delavca«, ki bi pa tudi ne bil tako duševno nerazvit, ko bi ga bili starši poslali ob pravem času v kako samostansko šolo.

+ Široko duševno obzorje želi dr. Reisman v uvodniku št. 108 »Nove Dobe« našemu naraščanju. Zeleti bi ga bilo tudi njemu, kajti njegov članek dokazuje, da se je zabarikadiraj za nekaj kulturnobojnih fraz, ki jim je dal lokalni kolorit, da bolj vlečejo. Radovedni smo, kako dolgo bo vztrajal za tem svojim obrambnim zidom, ki mu omejuje duševno obzorje.

+ »Sreča za Darwin«. V teologičnih člankih, ki jih pribičuje »Napreje«, stoji tudi samorodna misel, ki se glasi: »Sreča za Darwin, da ni živel v srednjem veku, ker bi bil gotovo zgorel na grmadi.« Kot kulanten list nam bo dovolil »Napreje«, da povemo idejo, ki se nam je porodila ob čitanju zgornjega stavka: »Sreča za »Napreje«, da ni v Rusiji, ker bi mu boljševilki zaprli tiskarno, prepovedali nadaljnje izhajanje, deloma pozaprl, deloma postrelili njegove ministrske voditelje.« Zadostuje le majhna preselitev na Rusko.

+ Nemška vera v državi SHS. Dne 29. junija t. l. so župniki in presbiterji protestantskih občin v Sloveniji poslali v Belgrad ministrstvu za bogoočastje sklep, katerega je izročil konsenior lic. dr. Schneider. V svoji resoluciji pravijo med drugim, naj se jim dovoli pravica, da smejo za službo v cerkvi in v šoli pozvati tudi župnike in učitelje iz inozemstva, če ni sposobnih moči v naši državi. — Ob tej priliki omenjamo, da so bili iz inozemstva v naše pokrajine poklicani protestantski pastirji in učitelji najstrunnejši predstavitelji nemškutarije, prvi pionirji nemškega pritiska na jug.

Brezdno korupcije.

ŠKANDAL S KROMPIRJEM.

Škandal s krompirjem se je začel pri nas, ko je ljubljanski župan v zna- ni občinski seji razburil javnost z uprav kvaražugonsko gesto, da krompirja ne bo, da ga tudi mesto za svoje prebivalstvo ne bo nabavljalo. Dolžnost gospoda župana bi bila, da pravočasno oskrbi mesto s krompirjem. To je pač zvezano danes z županovanjem, kakor ni posebno župansko izjavljati, da se mesto s krompirjem ne peča, saj

aprovizacija spada tudi med posle občinskega načelstva. Ko bi bil gospod župan to svojo nalogo pravočasno spoznal ter jo začel vršiti, bi bil ljubljanski prihranil vse razburjenje in v »Narodu« dovolj prostora za druge članke. Tako pa je stvar sprožena, in mi moremo le ugotoviti, da magistrat ni poskrbel prebivalstvu krompirja ter da ni nikdar mislil na napravo potrebnih skladišč.

Popolnoma prav pa je, da je ta zadeva v javnosti sprožena, in sicer iz važnejšega razloga. V tej borbi za krompir se nam je namreč odkrila najgrša slika naše uprave.

Snočni »Slovenski Narod« priobčuje brzojavko trgovskega ministrstva, kjer je rečeno, da je centralna uprava trg. ministrstva sicer pooblastila svojo filijalko v Ljubljani, da razpiše oferte za izvoz 2000—3000 vagonov krompirja iz Slovenije v Avstrijo, da pa ji je dala nalog, naj se prej sporazume z ljubljanskim prehranjevalnim uradom. »Centralna uprava pa do danes še ni prejela nobenega tozadevnega predloga iz Ljubljane ter je tedaj nemogoče, da bi bil dobil kdo izvoznice za krompir.« Trgovsko ministrstvo torej taji, da bi bilo dalo komu izvoznice.

Snoči pa je priobčil ljubljanski prehranjevalni urad daljšo objavo, iz katere sledi, da je vedel za vse izvoznice za krompir in vso kupčijo ter da je prosil trgovsko ministrstvo, naj prekliče že izdane izvoznice. Dejstvo je tudi, da izvoznice za krompir so tu, da se je na podlagi teh krompir res izvažal. Ker ni verjetno, da bi te izvoznice bile potvorne, izhaja iz tega, da so bile res pravilno izdane od trgovskega ministrstva. To potrjuje tudi objava ljubljanskega prehranjevalnega urada.

Če smemo tedaj verjeti prehranjevalnemu uradu — podpira njegova trditev dejanski obstoj izvoznice —, je trgovsko ministrstvo lagalo, ko hoče utajiti izdajo izvoznice, ki jih je res izdalo ter s tem oškodovalo domače ljudstvo in njegovo prehrano spravilo v nevarnost.

Dalje: Trgovsko ministrstvo dolži ljubljansko filijalko Centralne uprave, da na njen dopis do danes še ni došel noben odgovor. Ministrstvo nima te moči, da bi podrejeni urad prisililo, da deluje. In ljubljanski prehranjevalni urad se še do danes ni obrnil na ljubljansko aprovizacijo z vprašanjem, koliko rabi ljubljana krompirja. To slednjo trditev ugotavlja »Narod« sam.

Vsa ta dejstva nam odkrivajo nepojmljivo lehkomišelnost naše uprave, odkrivajo nam sliko, ko en urad dolži drugega laži, ko pa ne podrejeni ne nadrejeni ne vrši svoje dolžnosti. Skrivnost je še in mistična tajna, kdo je izdal izvoznice za tisoče vagonov krompirja. Ali ima centralna uprava trgovskega ministrstva kak poseben vzrok, da taji to, kar je bilo izdano v njenem imenu? Vse to zahteva pojasnila, ker ozračje, ki je sedaj napolnjuje škandal s krompirjem, diši po korupciji in gnolobi.

Vsako leto se je od nas izvažal krompir. Toda dolžnost prehranjevalne in trgovske uprave je, da določita kvoto, koliko se sme izvažati krompirja, da ne bo trpel domač konsum. To se ni zgodilo. Sedaj se lehkomišelnost igrajo z besedami, ko se ljudstva polasča strah.

Stvar je torej taka: Župan se pritožuje, da ni krompirja, a hkrati izjavlja, da se z njim ne peča, in priporoča, da si ga nabavi vsako sam. Ministrstvo izdaja izvoznice za tujino, a ne ve, koliko dežela sama zase potrebuje in ali je oskrbljena; ko so izvoznice že v rokah trgovcev, izjavlja ministrstvo, da jih sploh ni izdalo. Prehranjevalni urad ne odgovarja ministrstvu tri mesece na vprašanje, koliko krompirja bi bilo mogoče izvoziti, in ko blago gre iz dežele, se isti urad, ki bi ga moral zadržati, čudi, kako da krompirja zmanjkuje. Potrebno bi le še bilo, da se zahteva od trgovcev, naj vodijo sami prehranjevalno statistiko države, in od kmeta, da ponudijo korumpirani upravi svoje izdelke zastoni.

Vse to vprašanje je vprašanje želodca, a je baš zato tudi vprašanje politike. Pribijamo, da se je ta škandal zgodil ob času, ko je trgovsko ministrstvo vodil demokrat dr. Kramer in prehranjevalno ministrstvo socialni demokrat Bukšeg. Demokratski-socialistični blok ni dokazal le svoje popolne nesposobnosti, marveč tudi skrajno brezvestnost. Vladati se pri njih pravi, spekulirati z ljudskimi potrebami.

Širite „Slovenca“!

Dobrodelna efektna loterija

o korist sirot, slepcev, invalidov in hiralcev. 1312 dobitekov o skupni vrednosti 80.000 K.

Glavni dobitnik o vrednosti 20.000 kron.

Srečka 2 kroni.

Srečka 2 kroni.

Srečke se naročajo v loterijski pisarni v Ljubljani, Poljanska c. 4. I. nadstr. (Alojzjevičev),

Dnevne novice.

— **Važno za lastnike hranilnih knjižic, čekovnih računov in rentnih knjižic pri poštah hranilnicah na Dunaju in v Budimpešti.** Da se more sestaviti čim bolj natančna statistika naših terjatev od dunajskih in budimpeških poštah hranilnic, je potrebno, da vsi lastniki (tudi državne oblasti, uradi, korporacije itd.) hranilnih knjižic, čekovnih računov in rentnih knjižic v dobi treh tednov, to je do 25. oktobra, zahtevajo pri najbližjem poštnem uradu za ceno 30 vinarjev »Vprašalni list« za prijavo svojega imetka (terjatev) pri navedenih poštah hranilnicah. Izpolnjeni vprašalni listi se morajo odati poštnemu uradu. Pozivljajo se vsi, da se odzovejo započemu delu v korist v navedenem roku temu pozivu, ker pozneje ne bo več mogoče ozirati se na poedine reklamacije. Samo natančna statistika nam jamči uspeh. Zato je dolžnost vsakega državljanja, ki ima kak imetek pri navedenih hranilnicah, da prijavi svojo terjatev.

— **Jugoslovanski slušatelji na praškem vsučilišču.** Na praškem vsučilišču študira 2500 slušateljev. Poslanik države SHS Ivan Hribar z vso energijo skrbi za to, da se jugoslovanskim akademikom dobro godi. Naše poslaništvo v Pragi rezidira v malem stanovanju, tako da mora sprejemati poslanik v obednici, ker stanovanje primanjkuje samo v Ljubljani, marveč tudi v Pragi.

— **Transport veterinarjev v Brno** se določi na vet. sestanku dne 7. t. m. ob 16. uri pri Novem svetu.

— **Žrtve Italijanov.** Iz Jakina brzojavljajo, da je v tamošnjem zaporu dne 26. septembra umrl dr. Aleksander Miovič iz Benkovca, katerega je nedavno italijansko vojno sodišče v Zadru radi političnega zločina obsodilo na dosmrtno ječo.

— **Jesenice.** Dramatični odsek Katol. delavskega društva priredi v nedeljo, dne 5. oktobra ob pol 8. uri zvečer v Delavskem domu Medvedovo igro »Za pravdo in srce«. Med odmorom in pred predstavo svira celotna društvena godba.

— **Učiteljske pokojnine, vdovnine, vzgojevalnice itd.** se plačujejo s 1. oktobrom 1919 potom tukajšnjega poštnege čekovnega urada. Nakaznice, v katerih je nakazana že tudi nova draginska doklada, se radi ogromnega dela dosedaj niso mogle odposlati. Zgodi se pa to v nekaj dneh. — Obenem se opozarja, da ni treba več upošiljati pobotnic.

— **Preizkušnja za pomočnike pri »Obrotni zadrugi v Kranju«** se vrši dne 16. oktobra. Priglasiti se je najkasneje do 12. t. m.

— **Brzojavne pristojbine za inozemstvo.** Vsled odloka ministrstva za pošto in brzojav se od 22. septembra naprej pri brzojavkah v inozemstvo ne šteje in ne zaračunava za vsako brzojavko po ena beseda več, kakor je dejansko število besedi in se s tem razveljavlja neka prejšnja začasna odredba, za to se pa plača za vsako brzojavko v inozemstvo poleg redne pristojbine za pravo število besedi še pribitek 3 kron.

— **Nov predlog za promet med Dunajem in Jugoslavijo.** Proti slovenskemu predlogu za premeščenje glavne carinarne iz Zagreba v Maribor predlaga »Virovitičan« novo rešitev za pospeševanje prometa med Dunajem in Jugoslavijo. Namreč: Namesto preko Spilja in Zidanegamosta naj gredo poslej tovarni vlaki po progi Dunaj—Šopron—Kaniža—Barč—Virovitica. Tu naj bi se blago zacarinilo in nato razposlalo proti Križevcu in proti Osijeku, dočim bi tretja glavna proga vodila najkrajšim potom preko Pakraca na Brod pa v Bosno in Srbijo. To bi bil najkrajši in direktni pot v Hrvatsko in Srbijo ter bi se mogle cene blagu znatno znižati.

— **Učiteljski koledar** se bo razpošiljal naročnikom tekom tega meseca. Udom Slo. Zveze se bo vsem razposlal, tudi tistim, ki ga niso naročili. Kdor ga ne mara, naj sporoči. Cena 10 K je zelo nizka za današnje razmere, ko vsak dnevnik stane 8 do 10 K. Razpredelnici učiteljstva cele Slovenije je pridejan tudi imenik onega učiteljstva iz okupiranega ozemlja, ki je že uvrščeno v činovne razrede. Zaeno s koledarjem se bodo razpošiljali podrobni načrti za zgodovinski pouk. Ta učni predmet se je povsem izpremenil, ker so nastale v novi državi nove razmere. Prirejani so za eno-, dvo-, tri-, štiri- in petrazrednice. Naročniki naj izrecno povedo, za katero skupino šol žele te načrte. Posebne važnosti so ti načrti za koroško in štajersko učiteljstvo. Za naročnike Učit. koledarja velja vsaki izvod 2 K. Najbolje ako pošilja učit. (kr. šol. sv.) skupno 12 K v Jugoslovansko bukvarno, ali pa na Ant. Smerdelja, mestnega učitelja v Ljubljani.

— **Kredit za dalmatinska učiteljska.** Ministrstvo za prosveto je poslalo finančnemu ministrstvu vlogo, kjer ga naproša za kredit 100.000 K za dalmatinska učiteljska, ker Dalmacija nima posebnega proračuna za šolstvo.

— **Bolgarski državni dolgovi** so ob sklepu prvega polletja l. l. znašali 7.252 milijonov frankov. V to svoto pa nista vračunani dve milijardi frankov za neporavnane rekvizicije. Ravno tako tudi niso vračunani visoki dolgovi, blagajniški boni in obligacije na kratek rok.

— **Za rektorja na zagrebški tehniki** je izvoljen prof. Edo Schön, za dekana pa profesor Pavel Horvat in prof. dr. Marijo Kiseljak.

— **Zadružne žgálnice žganja** se v velikem številu snujejo na Hrvatskem; doslej se je oglasilo 17 organizacij, ki žele ustanoviti žgálnice.

— **Kaj bo z nami?** Širi se glas, da bo v Ljubljani v kratkem razpuščena vojaška policija. Ta novica je hud udarec za osebe, katero se nahaja v službi pri policiji. Moštvo obstoja skoraj iz samih Primorcev-beguncev oziroma ubežnikov, ki so prekorajili demarkacijsko črto vsled neznesnega postopanja Italijanov in vsled njihove narodnosti. Ubežnik, kateremu po prekorajenju črte ni bilo mogoče dobiti državne, oziroma privatne službe, se je podal v skrajni sili k vojaški policiji in tudi tam je bil težko sprejet, kljub temu, da se je moral obvezati, da bo vestno, točno in zanesljivo upravljal službo šest mesecev; tisti, ki pa se ni hotel obvezati za šest mesecev službovanja pri vojaški policiji, je bil seveda takoj zavržen. Večina moštva se nahaja šele dva meseca pri policiji, in že se čuje, da razpade. Ubežniki so vsak po svojem poklicu ob prihodu v Jugoslavijo predložili prošnje, bodisi k carini, bodisi v privatno ali kako drugo službo, ali do danes še nobeden ni prejel nikakega sporočila o sprejemu v službo od merodajnega mesta. Zima je pred durmi, pomanjkanje stanovanj, služb še nikakih, sredstev nobenih, znanja nikakega — kam naj se človek zateče v sili, kaj naj počne v teh razmerah in oddaljen od doma? V Jugoslaviji je za ubežnika vsak dan položaj težji. Edino njegovo zavetišče je bila do sedaj — vojaška policija, in še to zavetišče da se razpusti? Vojaška policija je neobhodno potrebna, posebno na glavnem kolodvoru in pri kontroli ekspresnega vlaka. Kaj se tam vse pripeti, tega ne razkrivamo, ker ne spada v javnost, povemo samo to, da verižnikov je dovolj tu v Ljubljani za celo Jugoslavijo. Iz navedenih razlogov pozivamo deželno vlado, da se informira o razsulu vojaške policije ter da ukrene potrebne, da ne bo brezposelnih brezdomovincev še več. — Primorci, t. j. voj. policisti.

— **Pokrajinski zdravstveni svet za Slovenijo in Istro** ima svoje prihodnje zborovanje v četrtek dne 9. oktobra ob pol 11. uri dopoldne v biblijotečni dvorani deželne vlade. Dnevni red: 1. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnje seje; 2. Volitev predsednika; 3. Poročilo o prošnjah za razpisano službo ravnatelja dobrodelnih zavodov v Ljubljani (referent g. Oražen); 4. Poročilo o regulaciji primarijskih plač (referent g. Krajec); 5. Poročilo o oddaji okrožnih zdravniških služb v St. Ilju (referent g. Zalokar); 6. Oplotnici in Slovenški Bistrici (referent g. Jenko); 7. Poročilo o oddaji sekundarskih služb na bolnišnici v Mariboru (referent g. Jenko); 8. Poročilo o oddaji sekundarskih služb na deželni bolnišnici v Ljubljani (referent g. Oražen); 9. Poročilo o ustanovitvi ambulatorijev za venerične bolezni (referent g. Gregorič); 10. Poročilo o nočni službi v javnih lekarnah (referent g. Jenko); 11. Poročilo o izpremembi naslovov bivših deželnih dobrodelnih zavodov v Ljubljani (referent g. Oražen); 12. Poročilo o vlogi komisije za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave v Ljubljani o službenem delovanju nekega primarija (referent g. Krajec); 13. Služajnosti. — V Ljubljani, dne 1. oktobra 1919. — Dr. Jenko s. r., t. j. podpredsednik.

Štajerske novice.

Š Slovenska služba božja v mariborski stolnici se je vpeljala. Slovenska pridiga je ob 6. in ob 9. uri; nemška ob 11. uri dopoldne; slovenski krščanski nauk je ob 17. (5.) uri popoldne. Slovenske litanije so pozimi ob 5. uri, poleti ob 6. uri popoldne.

Š **Novice iz Celja.** V Celju je okrog 50 rodnih brez stanovanj. — Ne samo v Ljubljani, tudi v Celju je kar naenkrat zmanjkalo moke. Oblastvena komisija je pa našla v enem izmed celjskih mlinov 14 ali 15 vagonov moke, katero je gospodarski urad zaplenil.

Š **Izpred celjske porote.** V Celju je zborovala porota 14 dni. Dva morilca sta bila obsodena na smrt, trema ubijalcema, 24 roparjem in tatovom je pa prisodila skupaj 170 let težke ječe.

Š **Za carinski urad v Celju** se zelo zavzemajo Celjani. Pravijo, da je potreben, ker je v Celju zelo razvita trgovina in industrija. Blago namenjeno v Celje se zdaj zacarini v Mariboru ali pa v Ljubljani, kar seveda podražuje blago.

Š **Poročili se je v Zdolah pri Brežicah** nadučitelj Robert Ivanuš z gđ. Karolino Presnikova.

Š **Iz Zidanega mosta.** Za ravnatelja cementne tovarne je imenovan inž. Mihajlo Rozman, katerega so kot Jugoslavana izgnali iz Nemške Avstrije.

Š **Razbremenjeni okrajni sodniki.** Določila novega srbskega kazenskega zakona so zelo razbremenila okrajna sodišča, katere so se nedavno sodila tiste grešnike, ki razžalijo javne činitelje, kadar službujejo. Prej so okrajni sodniki sodili take ljudi po § 312. k. z., zdaj jih sodijo sodišča druge instance po § 104. srbskega kriminalnega zakona. Ljubljanski kazenski senat je presojal 3. t. m. tri take slučaje. Gospodu A. D., ki se je v pozni nočni uri sprl z dvema policijskima stražnikoma, je prisodil 1 dan strogega zapora. Ker je eden za pričo zaslišani policijski stražnik zamudil razpravo, mu je rekel gospod podpredsednik ljubljanskega deželnega sodišča, Regally: »Ne gre, da bi se Vi sami predpisavali, kdaj pridete. Ne morem trpeti, da bi celo varnostni organi ne upoštevali vabila sodišča. Naznanil Vas bom policijskemu ravnateljstvu, da napravi red.« — Nekemu Strublu, ki je surovo psoval ob eksekuciji eksekutorja gospoda Štruklja, je prisodilo deželno sodišče 2 dni strogega zapora.

Koroške novice.

k **Grožnje celovških Nemcev.** Neki Celovčan poroča nastopno: »Prišel sem z dvema znanecema Nemcema dne 20. septembra ob pol 12. po policijski uri v gostilno »Zum Mohrenwirt« na Kolodvorski ulici v Celovcu. Sedli smo v srednji sobi za mizo in med tem sem slišal iz druge sobe glas: »Gospod krčmar, kako morete pustiti, da zahajajo v Vašo gostilno Jugoslavlani? Radi teh svinj smo morali že dosti trpeti.« Nato je prišel deželni svetnik, namestnik deželnega predsednika Schumi ter je slišal te besede. Dejal je: »Čudim se, da si sploh drznete prihajati v gostilno.« Bilo je še več brezpomembnega govorjenja ter je šlo več ljudi proti meni z namenom, da me napadejo. Agent Okorn, ki je okoli 2 m stal od Schumija, je pristavil: »Čakajte, ko se vrnejo vsi ujetniki in interniranci, bomo iz celovških Jugoslovanov napravili goljaš.« Ko sem nato šel iz gostilne, sem opazil, da se ljudje zbirajo za menoj, ki bi me gotovo napadli, če ne bi jih policijski stražmojster pri tem oviral na ta način, da jih je zadrževal, meni pa dejal, da naj hitro grem domov.«

k **Železniški most čez Dravo pri Svetni vasi** bo kmalu dogotovljen, naker se zopet odpre železniški promet proti Celovcu.

k **Cene v Celovcu.** Odkar so Jugoslavlani odšli iz Celovca, rastejo cene strahovito ter sploh manjka živil. Kilo masla velja 80—90 K, kilo masti 70 do 80 kron, eno jajce velja 1 K 80 v, mleka sploh ni dobiti, ravno tako ne drv in premoga.

k **Hujskanje na Koroškem.** Barbara Tomažič in Marija Pič iz Bistrice v Rožu se zagovarjata pred ljubljanskim deželnim sodiščem. Obtoženki sta, odkar so zasedli Jugoslavlani Koroško, v Zrelcu največji nasprotniki Slovincem. Hujskali sta, da so krivi duhovniki, da so Srbi na Koroškem in da je treba »farje« vse postreliti in stran spraviti, potem da bo dobro, ker so duhovniki vsega krivi, domač »far«, da je kriv navzočnosti Srbov na Koroškem. Širili sta tudi neresnično govorico, da bodo morale jugoslovanske čete v kratkem zapustiti Koroško in sta tako begali ljudstvo. Deželno sodišče je izjavilo, da ni kompetentno, ker spada ta zadeva pred porotno sodišče. Prvi državni pravdnik Bežek prijavi ničnostno pritožbo.

Iz Prekmurja.

p **Slovensko gimnazijo in meščansko šolo** so otvorili 1. oktobra v M. Soboti. Zapro se nove krčme, ki so jih odprli brez dovoljenja. Nobena krčma ne sme ostati odprta čez 9. uro zvečer. Godba ne sme svirati brez županovega dovoljenja, ples pa more dovoliti samo civilni komisar.

p **Nežigosani denar** se bo v Prekmurju žigosal.

p **Tolovajstva se grozno širijo.** Odpira se krčma za krčmo v Prekmurju in daje že itak pokvarjeni mladini priliko do nepoštenosti. Fantje, stari 14 do 15 let kličejo liter za litrom in ga pošteno plačajo liter s 14 K. In odgovor? Doma zmanjkujejo kokoši, race, zrnje, obleka. In okradeni plakajo, mesto da zahtevajo od orožnikov, naj iščejo v zakonitih gostilnah tatove. V Peterni so ukradli kravo, v Vančavi konje, ki so pa tolovajem ušli. V Žitkih so vdovi Kranjec odnesli pšenice, ki jo je kupila za drag denar.

p **Meje preslabo zastražene.** Tihotapstvo je v Prekmurju strašno. Iz Gederovec se nam poroča, da bi bilo edino mogoče ustaviti tihotapstvo, če voditelje tihotapce nekaj mesecev zapro. To je radikalna kura, toda potrebna. Prekmurje je Jugoslovanski

slavlja dobila, a njene goske uživa Avstrija. Zastržite meje! Verižnike in dražlice zaprite! Zahtevamo zanesljive orožnike. Najostrejšo kazni naložite tistim, ki se dajo podkupiti.

p **Pri poštnem uradu Dolenja Lendava (Prekmurje)** se je otvorila 18. septembra t. l. telefonska centrala za krajevni in medkrajevni telefonski promet.

p **Predli sod zahtevajo prebivalci v Subotici.** V tamkajšnjih krajih se izza prošle zime potepajo roparske bande, ki z orožjem v roki napadajo ljudi na cestah in v domovih in neumiljeno plenijo. Zgodilo se je že mnogo roparskih umorov in ljudje niso varni pred roparji niti v lastni hiši. Prebivalstvo je nad brezbriznostjo in prizanesljivostjo oblasti, ki ne ukrepa nič odločnega, skrajno ogorčeno in zahteva, da se nemudoma proglasi prekli sod.

p **Urade po celem Prekmurju** so prevzele slovenske oblasti. Mažarski uradniki so prostovoljno odstopili, ker jim je ogrska vlada prepovedala priseči zvestobo Jugoslaviji.

p **Pošte** so se uredile v Prekmurju. V mešanih krajih je osebje slovensko-mažarsko, v čisto slovenskih pa slovensko.

p **Roparji** so oropali Stanko Matjaša iz Žitkov v D. Lendavi. Vzeli so mu 1000 K sivih bankovcev, belih se roparji niso dotaknili.

p **Nove župane** so volili v celem Prekmurju s poglavarstvom vred. V večjih mestih so ostali še stari župani, ker je ljudstvo zadovoljno z njimi.

Ljubljanske novice.

lj **V nedeljo dne 5. oktobra vsi v Union!** Na sporedu je koncert vojaške godbe pod vodstvom g. kapelnika dr. Čerina, rajanje po napevu »Slovenske mladence«, komični prizori, srečolov, šaljiva pošta in dr. Začetek točno ob pol 8. uri. Vstopnina je 3 K za osebo. Ker je prireditelj dobrodelna in je čisti dobiček namenjen Stolni Elizabetni konferenci, ki podpira reveže in sirote v teh obupnih časih, naj bi nihče ne zamudil prilike tešiti neznošno bedo. Za vsestransko zabavo bo kar najboljšo preskrbljeno.

lj **Mati.** — V soboto, dne 4. oktobra ob pol 8. uri zvečer priredi organizacija ljubljanskega učiteljskega na »Ljudskem odru« v Ljubljani gledališko predstavo. Igrala se bo Meškova tridejanska drama »Mati«. Vstopnice se dobe v predprodaji v trgovini L. Schwentner v Prešernovi ulici in na dan predstave od pol 7. ure dalje pri večerni blagajni v »Ljudskem domu«.

lj **Akademsko društvo jugosl. tehnikov.** Pozivljajo se vsi člani da se snidejo danes ob pol 11. uri dopoldne v srebrni dvorani na magistratu radi prireditve cvetličnega dneva. Dolžnost vsakega je, da se odzove, ali do 11. ure s tehtnimi razlogi opraviči. — Odbor. — Vse gospodične, ki nameravajo sodelovati pri cvetličnemu dnevu naj se snidejo danes ob 11. uri dopoldne v srebrni dvorani na magistratu. Prodaja cvetlic se vrši pri vsakem vremenu. »Akademsko društvo jugosl. tehnikov«.

lj **Ljubljanska garnizijska godba.** V nedeljo, dne 5. oktobra pri ugodnem vremenu ob pol 12. uri promenadni koncert v Zvezdi.

lj **Sestanek begunskih zaupnikov** v soboto, dne 4. t. m., ob 20. uri se ne vrši, kakor pomotoma razglašeno, v »Narodnem domu«, ampak ob isti uri v restavraciji pri »Zlatorogu«. Na sestanek vabimo tudi vse poslance. — Pripravljalni odbor.

lj **Slov. kat. akad. tahn. društvo »Danica«** pozivlja vse katoliško misleče akademike, da se polnoštevilno udeležijo zadostilne slovesnosti na čast presv. Srcu Jezusovemu, ki se vrši v nedeljo 5. t. m. ob 17. uri v stolnici. — D. o. k. l. e. r., predsednik; Rupnik, podpredsednik.

lj **Ljubljanska podružnica S. D. Z.** pozivlja vse svoje v Ljubljani stanujoče člane, da se v nedeljo, dne 5. oktobra udeležijo zadostilnega opravila radi blasfemičnega napada naše svete vere v stolnici ob 6. uri zvečer. Predsednik.

lj **Podporno in pravovarstveno društvo državnih uslužbencev za Slovenijo** v Ljubljani, ima svoj redni mesečni sestanek v nedeljo dne 5. oktobra ob 4. uri popoldne v društvenem prostoru, Sv. Jakoba trg štev. 8.

lj **Društvo slovenskih sodnikov** ima svoj izredni občni zbor v Ljubljani dne 2. novembra 1919 ob 10. uri dopoldne v justični palači soba št. 79. Vspored: 1. Sedanja zakonodaja; 2. Stroga ločitev pravosodja od uprave; 3. Neposredna podreitev sodstva ministrstvu pravde v Belgradu; 4. Izenačenje službenih prejemkov z onimi srbskih sodnikov; 5. Razgovor o zadnjih imenovanjih in zasedba sodniških mest; 6. Skupno delovanje vseh sodniških organizacij; 7. Slučajnosti. Tozadevne resolucije se pošljejo tovarišem v roke poverjenikov, kjer pa teh ni, v roke sodnih predstojnikov do 20. oktobra 1919. Glede na važnost predmetov, se prosi polnoštevilne udeležbe.

Iz Vaja orkestralnega društva »Glasbene Matice« se vrši v soboto 4. t. m. ob 20. uri; ob 17 $\frac{1}{2}$ isti dan kratka vaja brez čela in kontrabasa. Za odbor: D. Karlin.

Iz Nogometna tekma »Ilirija« : A. S. K. iz Celja. V nedeljo se vrši na športnem prostoru pred državnim kolodvorom tekma med S. K. »Ilirija« in Atletičnim športnim klubom iz Celja. Celjski A. S. K. je imel pred vojno efektivno, telesno zelo jako moštvo, ki se je šlo med najboljši v alpskih deželah. O njegovi sedanjosti formi ni še mogoče imeti sodbe. V moštvo je, kakor se čuje, večina starih izkušenih igralcev. V Ljubljani bo nastopil A. S. K. v nedeljo prvič. Tekma se prične ob 15. uri (3. uri popoldne) in se vrši ob vsakem vremenu.

Iz Izginil je Vladimir Nečimer, star 21 let, obleden v črno civilno obleko, s sivim telovnikom in pokrit s elamnikom. Ima svetle goste lase, modre oči, nalahko pegast obraz. Zadnje čase so opazili pri njem znake duševne bolezni. Pred enim tednom se je odpeljal z vlakom in je dejal, da gre v Maribor, a od tedaj ni o njem nobenega sledu več. Kdor bi kaj vedel o njem, naj sporoči na družino Nečimer, Rimska cesta 10, III. nadstropje v Ljubljani.

Iz Nesreča ali roparski napad? Zadeva gospoda profesorja dr. Šilca še ni popolnoma pojasnjena, pač pa se zdi, da je izključen roparski napad, ni pa izključena tatvina. Preiskava je doslej ugotovila sledeča dejstva: povrsnik je raztrgan na hrbtu, kakor tudi suknjič, tudi klobuk je prerezan, toda vrezin ni zadal nož, kakor se je dognalo. Dr. Šilc je šel čez železniški most, čeprav se ne ve, zakaj; privozila je lokomotiva, rob cilindra je zadrl ranjenca na hrbtu in raztrgal suknjič in suknjič. Stroj je zasukal g. dr. Šilca in ga vrgel na tla; klobuk je prišel pod sneženi plug, ga raztrgal in zmečkal. Na površniku so sledi masti in krvi; dr. Šilc je opraskan po obrazu in so rane take, kakor pri tistih, ki se ponesrečijo n. pr. na kolesu. Listnica je padla iz širokega žepa suknjaka na tla in jo je kak nepoštenjak pobral, ker je prihitelo tja veliko ljudi. Upamo, da se bo stvar še popolnoma razjasnila.

Iz Škoda, povzročena pri zadnjem požaru na Marijinem trgu, je cenjena približno na 300.000 kron. Zlasti zelo so ožgani vsi notranji leseni deli poslopja.

Iz Čudak. Mlad fant, Ljubljčan, se je te dni zagovarjal pred ljubljanskim deželnim sodiščem. S se enim tovarišem sta kradla neko nedeljo na stojnicah na Vodnikovem trgu. »V prvi gimnaziji sem bil, 14 let star; izbruhnila je vojna, sem šel prostovoljno k vojakom, povišali so me sčasoma v četovodjo; dali so mi tudi malo srebrno, ker sem se odlikoval pri polzevanju.« — »Kaj delate?« — »Svojo obrt imam; čevlje snažim.« — Prodajal je že tudi časopise in sukanec. — »Zaslужim, kolikor hočem.« Redno hodi poslušat poroto. Fanta so obsodili. Škoda fanta, ker hodi po napačnih potih, žrtve — svetovne vojske. Ali ga dobljena kazen poboljša, ker fant ameriške podjetnosti še drži na se, kdo ve?

Iz Podstrešne tatvine. V zadnjih dneh se pojavlja v Ljubljani tatinska tolpa, ki vlamlja v podstrešja in je napravila že škodo, ki gre v tisoče. Ker gre za to, da se to zločinsko delo ustavi, je potrebna sopolmoč Ljubljčanov, da se tatvine zabranijo, ker policija vsega ne ve, ljubljanska pa ne razpolaga s tolikimi ljudmi, kolikor bi jih morala imeti v časih, ko je postala Ljubljana torišče ne samo domačih, marveč tudi mednarodnih pustolovcev in hudodelcev. Naj se pazi na ljudi, ki hodijo po hišah in opozorite najbližjega stražnika na vsakogar, ki se vam zdi sumljiv.

Iz Vloma. Ponoči od 2. na 3. t. m. je odnesel neznan tat gospodu Ant. Kunstu ročno blagajno, v kateri je bilo 44.000 kron in druge dragocenosti. Vlomljeno je bilo dalje v garažo »Uniona«. Vlomilci so odnesli več gumijevih plaščev in zračnih gumijevih čevljev. Škoda, katero so povzročili, znaša 3000 kron.

Najnovejša poročila.

SLOVENSKE ŠOLE V TRSTU.

2000 otrok v eno slovensko šolo.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

Trst, 4. septembra. Gubernijski svet je te dni soglasno sklenil, da se dovoli v Trstu ena slovenska ljudska šola, in sicer pri Sv. Jakobu. To bo edina slovenska ljudska šola v Trstu. Za otvoritev ostalih doslej ni upanja. V to edino slovensko šolo v Trstu se je vpisalo 2000 otrok, od teh jih je le 200, ki so rojeni izven Trsta, vsi ostali so rojeni Tržčani. Šola ne bo državna, ne občinska in ne Ciril-Methodova, marveč »zasebno podjetje«. Impresario-podjetnik je posetnik Andrej Čok. Radi tega se nacionalistično laško časopisje zelo razburja.

RAZVOJ KRIZE.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

Belgrad, 3. oktobra. Regent je obiskal ob 10. uri popoldne zunanjega ministra

dr. Trumbića, da se pouči o zunanjem položaju. Nato je imel regent daljšo konferenco z Ljubo Davidovičem. Ob 11. uri je prišel k regentu Draža Pavlovič, ki mu je sporočil izjavo Stojana Protića, s katero Protić vrača mandat. Regent je izjavil, da želi, da se na vsak način čimprej sestavi vlada, ter je naročil Pavloviču, naj se v tem smislu posvetuje z zastopniki stranke. Radikalci so izrazili željo, da sestavi vlado Pašić ali Trifković. Demokrati mislijo, da je večina sestavljena iz heterogenih elementov, ki imajo skupni delovni program.

TRUMBIĆ O POLOŽAJU.

LDU Belgrad, 3. okt. Povodom poverjenja mandata g. Marku Trifkoviću za sestavo vlade je minister dr. Trumbić pooblastil presbiero, objaviti njegova naziranja o notranji in zunanji situaciji. Interesi naše države zahtevajo, da se naša delegacija vrne v Pariz na konferenco, dočim bo sestavljena nova vlada rešila velika vprašanja, ob katerih je delala devet mesecev. Ta vprašanja največjega zanimanja za našo državo na konferenci niso niti do kraja pretresena niti izvršena. Brezdomno se bodo ta vprašanja odslej reševala v hitrejšem tempu, kar zahteva nova situacija v Italiji, povzročena po razpisu italijanskega parlamenta in po razpisu novih volitev.

Ministrska kriza je sedaj stopila v novo fazo. Prva faza je bila označena s tem, da sta dve največji skupini parlamenta poizkušali, da vsaka zase najde rešenje. Demokratska zajednica je to poizkušala s kabineto Davidovičevim. Ko je ta kabinet dal ostavko, je radikalna stranka v sporazumu z manjšimi skupinami zahtevala mandat, ki ga je dobil Protić. Ker Protić ni uspel, je moral regentu vrniti poverjeni mandat; s tem je podan dokaz, da tudi radikalna stranka ni mogla stvoriti trajne redne vlade. Po teh izkušnjah, ki so dokazale, da ti veliki parlamentarni skupini ne moreta rešiti vsake zase težke situacije, se nalaga eni ali drugi dolžnost proti državi in vladarju: revidirati pravce dosedanje akcije in pokazati pripravljenost k vzajemnim operacijam, ki omogočajo rešitev krize. Z ozirom na ta cilj je treba, da doprinašajo vsi enake žrtve, katere v tem kritičnem času zahtevajo interesi države.

Po poostrojitvi odnošajev med obema skupinama morata uspeti s svojim delom, ko se uverita, kako velika je njihova odgovornost, in njihovo odgovornost je še večja radi tega, ker ste obe skupini evidentno monarhistični. Politično naziranje jima veli, da s svojim ravnanjem ne otežijo izpolnjevanja dolžnosti krone, ki ni odgovorna. Ponavljam, da se mora naša delegacija čimprej vrniti v Pariz, da nadaljuje svoje delo pri konferenci. Radikalna in demokratska stranka pa morata pokazati pripravljenost, da s požrtvovalnostjo omogočita sestavo kabineta, ki bo z njunim sodelovanjem imel v prvi vrsti nalogo osvoboditi državo iz sedanjega položaja. To je po mojem mnenju mogoče le z dobro voljo na eni kakor na drugi strani. Sicer ni nobenega izhoda. Moj namen ni, da bi dajal parlamentarnim krogom svete, toda kot sedanjí titularni resortni minister zunanje politike čutim dolžnost, da v teh težkih časih za narod in državo izrečem, kakšno je moje naziranje o razmerah na vse, kar je le mogoče, storim za ugodno rešitev krize, ki ne sme trajati dalje.

SHODI HRVATSKE LJUDSKE STRANKE.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

Brod, 3. oktobra. V Ruščici in Gornji Vrbi sta se vršila zaupna shoda Ljudske stranke. Na prvem je poročal poslanec dr. Janković, na drugem poslanec dr. Hohnjec.

Brod, 3. oktobra. Tu se je vršil zaupni shod Ljud. stranke in sicer poročali dr. Hohnjec, dr. Janković in dr. Šimrak. Shod je odobril delovanje poslanca Jugoslovanskega kluba.

Brod, 3. oktobra. Preteklo nedeljo so imeli zaupne shode ljudske stranke in sicer v Svilaju dr. Hohnjec, v Andrijevcih dr. Janković, v Oprisacih in Zadubravju dr. Šimrak. Povsodi so zborovalci odobrili delo naših poslancev.

Sarajevo, 3. oktobra. Dr. Hohnjec in dr. Šimrak sta imela v torek v »Napredku« številno obiskano zaupno shodo. Dr. Hohnjec je poročal o parlamentarni krizi, dr. Šimrak pa o programu stranke. Navzoči so izrazili zaupnico poslancem Jugoslovanskega kluba.

PROTI WILSONU.

LDU Washington, 3. okt. (DKU — Brezlično.) Voditelji demokratske stranke v Atlantic City so se izjavili proti zopetni izvolitvi Wilsona.

ANGLEŠKA STAVKA.

LDU Carnarvon, 3. okt. (DKU — Brezlično.) Voditelji strokovnih organizacij so se danes posvetovali o položaju stavke. Sklenili so odposlati od-

poslanstvo ministrskemu predsedniku, da bi ta pričel nova pogajanja z železničarji. Ministrski predsednik je k temu privolil, vendar pa je stavil pogoj, da se železničarji zopet povrnejo k delu. Izvrševalni odbor železničarjev je to izjavo sprejel in se je začel posvetovati z ministrskim predsednikom. Bilo bi preuranjeno trditi, da bi bile te obljave za javnost; zato se more sestanek odposlanstva z ministrskim predsednikom imenovati le intervju.

Vestnik S. K. S. Z.

* Kat. izobr. in podporno društvo v Domžalah vabi k predstavi v nedeljo, dne 5. oktobra 1919 ob pol 4. uri popoldne v Društvenem Domu. Vsopred: 1. A. Blaton: »Zelenja kras«, koračnica, godba. 2. A. Jakl: »Potovanje po Kranjski«, venček, godba. 3. M. Bajuk: a) »Sem slovenska deklica«, narodna, 4. glasni ženski zbor s sopran - solo, b) »Lepa si pomlad zelena«, narodna, moški zbor s tenor - solo. 4. E. Tost: »V gozdnem čaru«, godba. 5. A. Nedved: »Nazaj v planinski raj«, mešani zbor. 6. Govor. 7. »Sveta Elizabeta«, grofinja Turinška. Igrokaz v 5 dejanjih. Iz prijaznosti sodeluje Domžalska godba. Vstopnina: Sedeži I. vrste in na balkonu 3 K, II. vrste 2 K, stojšče 1 K. K obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

Prosveta.

pr Nova založba v Ljubljani opozarja znova na Izidorja Carkarja zanimivo knjigo »S poti« in Fran Jakličeve »Ljudske povesti«, ki so izšle te dni in se dobijo pri gornji založbi za ceno 8 K in po vseh knjigarnah. V kratkem izide Stanka Majcena drama Kasija, ki se nahaja v knjigovoznici.

pr »Život«. V jeseni se bo prenovil religiozen list »Život« v Sarajevu, ki je namenjen laični katoliški inteligenci. Njegov namen je širiti poznavanje vere in bo prinašal članke z vsega verskega področja. Zastopare bodo: dogmatika, apologetika, moralika, liturgika, sv. Pismo, duhovno življenje, cerkveno pravo, cerkvena zgodovina, cerkvena umetnost, duhovna poezija, biografija, filozofija in sociologija v zvezi z vero; list se bo oziral na naše brezverske liste in bo zasledoval tudi literarne pojave s praktično-verskega stališča. Da bo ta list potreben, nam ni treba še posebej dokazovati. Nove razmere zahtevajo od katoliškega inteligenta večje poznavanje vere in globljega verskega življenja. Vsi oni, ki jim je kaj do katoliške stvari, naj podpirajo ta list gmotno in duševno, da bo mogel tako procvitati kot zasluzi. List bo imel za sedaj mal obseg, a se bo razširil. Naročnina znaša 10 K, za omladino 5 K. — Vse dopise naj se pošlje na Miroslava Vanino D. J., Sarajevo, kat. semenišče.

Narodno gledišče.

Drama.

4. oktobra: »Tat«. Abon. B.
5. oktobra, nedelja popoldne: »Sne-gulčica in škrtarje«. Izven abon. — Zvečer: »Tat«.

Opera.

4. oktobra, sobota: »Postiljon iz Lomumeau«. Abon. D.
5. oktobra, nedelja: »Madame Butterfly«. Izven abon.

Gospodarske novice.

g Sestanek Kmetijskih zvez kamniškega političnega okraja se bo vršil prihodnjo nedeljo, dne 5. oktobra popoldne ob 9. uri v Kamniškemu domu v Kamniku. Razgovor bo o nujni potrebi, da ustanovimo veliko gospodarsko nabavno in prodajno združenje za cel kamniški politični okraj. Le potem teh zadrug si bo kmetovalec zagotovil za poljske pridelke in živino tiste cene, ki se dajo v nam sosednjih državah doseči, kakor tudi kompenzacijsko blago in druge kmetijske potrebščine neposredno ceneje kupovati. Kmetovaci, razlika med nakupovalno ceno doma in prodajno ceno v Nemško Avstrijo je večja kot je temeljna cena za nakup od kmeta. Ta velikanski dobiček dosedaj spravijo razni verižniki in kapitalistične eksportne in inportne družbe, ki jim država mora to naklanjati, ker nima tu organiziranega kmeta, kateremu bi dala direktni izvoz pridelkom, kar jih imamo več kot za domači trg. Kmetije, pomagajno sil Osnujmo takoj zadrugo, katero tudi vlada želi in jo bo podpirala pri izvozu in uvozu, da se tako rešimo oderuškega trgovstva in združenega velikega kapitala, kateri nas bi v naši brezbriznosti polagoma zadušil. Obenem bomo pa tudi pomagali delavstvu, uradništvu in meščanstvu sploh, ker jim bomo potem naših zadrug potrebne poljske pridelke lahko ceneje odstopili, kot to storijo verižniki in velekapital. Odločno moramo zahtevati, da se trgovski stan od kupčije z

poljskimi pridelki popolnoma izključi, kmet naj popolnoma sam po svojih zadrugah prodaja svoje pridelke, ker nepotrebni verižniki producenta kakor tudi konzumenta samo odirajo. — Okrajna Kmetijska zveza.

g Promet na državnih železnicah v Bosni in Hercegovini od 1. junija do konca julija tek. leta je znašal 686.777 oseb in 162.426 ton blaga ter donesl 18.639.330 K. V istem času lani se je vozilo 1.044.713 oseb, t. j. za 357.936 oseb več nego letos in 216.992 ton blaga, ali za 54.566 ton več nego letos; dohodki so znašali 8.671.780 kron, za 9.967.550 K manj nego letos, kateri uspeh je pripisati povišanju prevoznih cen.

Cerkveni vestnik.

Plače naše duhovščine.

Skoro nerazumljivo je, kako je mogla razpasti vsesplošna sodba, da je naš duhovnik do uspeha zasluži v denar. Mi nismo na take stvari skoro nikoli reagirali. Ko pa tudi v sedanjem času vsesplošne bede nekateri dnevniki ne nehajo potvarjati resnice in očitajo duhovščini kar na splošno njihove »mastne dohodke«, sodimo, da je naša dolžnost tudi v tej stvari objektivno izpregovoriti. Za prvo naj stoji sledeča trditev: Noben duševni delavec, noben obrtnik ni danes tako slabo plačan kot duhovnik — po veliki večini. To trditev dokazujemo: Ureditev duhovnih plač se je vlekel v starem avstrijskem parlamentu leta in leta. Med vojsko, ko je bilo za vse treba doklad zavoljo draginje, je bil sprejet zakon o kongruo 28. marca 1918. Tedaj je bila določena temeljna, stalna plača duhovščini, in sicer: Za kaplana 100 K, za župnika na malih župnijah po 166.66 K, na srednjih po 183.33 K, na velikih mestnih (Ljubljana) po 233.33 K mesečno. Ta plača se pa zviša na vsaka tri leta, oziroma štiri leta za 200 K letno; tako dobi duhovnik, če ima do 40 službenih let skupnega letnega poviška 2000 K, to se pravi: župnik starček na mali fari ima po 40 letnem službovanju temeljne plače 333.32 K mesečno. To je najvišji prejemek, ki ga more doseči. Ta plača bi bila za predvojske razmere taka, da bi in da so tudi duhovniki izhajali z njo. Ugotovimo pa takoj, da duhovščina ni bila deležna vso vojsko nobenih draginjskih doklad — izvzemši, da so enkrat dobili najrevnejši po 200 K nabavnega pripevka, drugič pa vsi po 205 K. Kaj so si s tem mogli nabaviti lahko vsak sam izračuna — in da ves čas po polomu ni dobil nihče vinarja draginjske doklade.

Iz tega je jasno, da noben duhovnik ob tej plači danes ne more živeti.

Pa so veliki postranski dohodki! Oglejmo si te. Pomudimo se pri kaplanih. Večina jih ima samo kongruo — brez bire. Triletnic tudi ni, morda ena, dve —. Torej kaj naj zasluži? Ves dodatni dohodek so mašni štipendiji, če so. — Mnogokje jih revno ljudstvo sploh ne more dati. — Ako so ti štipendiji, potem ima v najboljšem slučaju poleg 100 K — še 100—150 K mesečnih dohodkov. Štolnine nima, edino le naturalno stanovanje. Kako naj tak človek — živi? Kako naj si kupi drv, kako knjig, kako naj se obleče? Vse leto ne zasluži za eno kompletno obleko. Zidarski maltarček ima 17 K dnevno in je bogataš v primeri s kaplanom. Hrano ima pri župniku — in jo mora plačati. Kako? Če mu vse da do zadnjega vinarja, je župnik še vseeno na škodi.

Kaj pa oni, ki imajo biro? Bira je všteta v kongruo. Kjer jo ima kaj več, pa plače iz državne blagajne sploh nič ne dobi. V vojski se je bira tirjala po maksimalnih cenah od kaplanaov. Edino tisti, ki je mogel kaj prikriti in pod roko prodati, si je opomogel, da se je oblekel in najedel. Župnikom po malih župnijah se godi prav tako. Res, da ima štolnino. Ta je prvič všteta v dohodke in dobi, kolikor 6 let povprečno znaša, toliko manj iz blagajne. Pa bi kdo ugovarjal, češ, da verniki prispevajo prostovoljno več pri poroki, pogrebu. Res, da tuintam. Ali koliko je tega na malih župnijah? 5 porok, 10—12 pogreb — še ti zvečine otroški — to je vse. Pa pisarna nese! Vsak župnik je zaeno državni uradnik za matice. Zato mu da država vsakoletni honorar za pisarniške potrebščine. Ta honorar znaša od 3 K letno — do najvišje takse za faro, ki ima (št. Peter v Ljubljani) 18.000 duš 112 K! Ali je to za papir, ali za drva, ali za luč? Še za muje ni, da bi se prah v pisarni obrisal. Prav zato je menda od države uvedena taksa za uradne listine (Rojstne liste, poročne itd.), da župnik vsaj nekaj dobi za kurjavo in razsvetljavo pisarne, pa za tiskovine, kar pa pri malih župnijah prav nikjer niti z daleč ne zadošča, pri velikih nekaterih je morda približno pokrit trošek. To pa ni všteto v plačo. Koliko postavim dobi duhovščina v Ljubljani, kjer so najdražji pogrebi, za spremljevanje mrličev: Sedanja taksa izkazuje sledeče številke:

Pogreb I. razreda: 4 duhovniki, 4 sveče, trikratno zvonjenje cerkvi, zvonikariu, cerkvencu skupaj 105 K 32 vin.

Pogreb II. razreda: 3 duhovniki in ostalo skupaj 73 K 32 vin.
Pogreb III. razreda: 2 duhovnika in ostalo skupaj 35 K 88 vin.
Pogreb IV. razreda: 1 duhovnik in ostalo skupaj 17 K 30 vin.
Pogreb otroka I. red duh. 4 K 40 vin.
Pogreb otroka II. red: duh. 70 vin. In še pri tej plači je odšteta od temeljne plače duhovnika štolnina za I. red 4 K 20 vin itd.

Še en dohodek je: zemljišče. Po večini imajo župne nadarbine v Sloveniji feila majhen obseg. Pri novejših župnijah jih pa sploh ni. Čisti dohodek od zemljišča mu je od plače odbit in davek mora plačati od njega. Ker pa dela samo s tujimi ljudmi, je stara izkušnja, da pravzaprav vse, kar pridela, sam od sebe kupi — navadno še dražje kot po dnevnih cenah. Za zgled pri rokah imamo natančni dnevnik žurnika na mali kmetiji. L. 1902. ga je stala iz nadarbinskega zelnika vsaka glava 7 vinarjev, v Ljubljani na trgu je bilo pa dobiti za 2 K 90 glav. Mleko l. 1918. od lastnih krav ga je stalo liter 3 K 50 vin. (Visoka mezda koscev, deževje ob košnji, pomikanje močnih krmil.) To draginjo kmetovanja v malem in s tujimi rokami so pač vsi poskusili, ki so tudi v Ljubljani redili prašiče med vojsko. Vprašajte! Edino v vinorodnih krajih so se velike nadarbine ob vojski obnesle. Teh je pa pri Slovencih sila malo. Tak je dejanski položaj sijajno plačane duhovščine. To ni sijaj; to je obup; oglasi naj se tisti, ki jih zavida danes za te mastne službe. Zato pač ni utemeljeno in ne dostojno, da za marsikakim siromakom-duhovnikom, ki ves ogoljen in posvalkan pride v Ljubljano, s prstom kažejo. Ne more hoditi drugačen.

Dijaški vestnik.

d Poziv. Vse dijake kat. mišljenja pozivljamo, da se udeležijo korporativno zadostilnega opravila v stolnici v nedeljo 5. oktobra ob 6. zvečer, da pokažemo javno naše mišljenje. Zberemo se ob tri četrti na 5. pred Mestnim domov. — Predsednik.

d »Zora« in »Luča«. V prvi polovici meseca oktobra izideta v Ljubljani »Zora« in »Luča« kot skupno glasilo J. K. D. L. Opozarjamo vse tovaršice akademike, bogolovce in srednješolce naših slovenskih in urvatskih organizacij, da se naroče v obilnem številu na naša dijaška lista, ki naj bosta izraz našega mišljenja in dela. Ravnotako pozivljamo vse prijatelje naših najmlajših, da se tudi odzovejo naše-

mu pozivu. Skupna cena za naša dva lista je K 20.—, za dijake pa samo K 10.— in se naročata pri upravi »Zore« in »Luča«, Ljubljana, Jugoslovanska tiskarna. Širimo naša lista med somišljeniki — in naše ideje!

Narodni svet v Ločah se najsrčneje zahvaljuje vsem članicam in članom Orlovske zveze za tako obilen poset v naše Loče, kakor tudi za krasen nastop. Tisočero zbrano domače ljudstvo je z zadovoljstvom in velikim veseljem sledilo krasnim proizvajanjem — videlo lep napredek, lepo disciplino in si zaželelo večkratnih takih nastopov v naši prelepi osvobojeni koroški zemlji.

Iz obsavskega okrožja Orlov: Vsled prireditve na Koroškem je nameravana okrožna seja zadnjo nedeljo odpadla. Prihodnja seja se vrši dne 12. oktobra 1919 ob 3. uri popoldne v društvenem domu v Šmartnem pri Litiji s sledečim dnevnim redom: 1. čitanje in odobrenje zapisnika zadnje odborne seje; 2. poročilo predsednika, tajnika in blaginika; 3. reševanje dnevnih dogodkov; 4. sestava načrta za zimsko delovanje; 5. raznoterosti. — Po seji se vrši sestanek Orlov in drugih za orlovska načela podvzetnih mladeničev. Seja je jako važna. Zato se pozivljajo vsi odseki tega okrožja, da pošlje vsak po 2 zastopnika. Načelniki vseh odsekov so še posebej vabljani, da prav gotovo vsi pridejo. Nazdar! Predsednik.

Ljubljana - Sv. Jakob. Odsekova prireditve se vrši v nedeljo, dne 5. oktobra ob pol 8. uri zvečer v Ljudskem domu v Ljubljani. Spored obsega: telovadbo, šaljivo pošto in srečolov. Sodeluje bratska godba iz D. M. v Polju. Vršijo se pri pogrnjenih mizah. Vabljeno! — Nazdar!

Kapela na Štajerskem. V nedeljo, dne 28. septembra 1919 smo ustanovili nov orlovski odsek. Pristopilo je takoj nad 60 člnov. Fantje so navdušeni za orlovsko misel.

V Črenšovski fari v Prekmurju so se ustanovili trije orlovski odseki: v Žižkih, v Trnju in v Dolnji Bistrici.

»Mladost«. Predsedstvo Orlovske Zveze mi je poverilo uredništvo »Mladosti«.

S tem mi je naložena težka naloga, ki ji sam nikakor nisem kos. »Mladosti«, kakor jo zahtevajo in potrebujejo fantje-Orli, ne more napisati urednik sam. Treba je številnih sotrudnikov, ki poznajo Orlovsko organizacijo in vse ono, česar je treba naši mladini. Obračam se v prvi vrsti na voditelje Orlovskih odsekov in na Orle same, da poročajo redno v »Mladost«. Odseki naj pošiljajo mesečne dopise o svojem delu, nasvete in želje članov. Bratje, hodite po svetu z odprtimi očmi in s presojo v glavi! Sej je poleg telovadbe naš namen tudi ta, da se izobrazujemo, da se dvignemo kulturno. »Mladost« mora biti naša verna slika, kakšni smo in kaj hočemo. To pa je mogoče samo s sodelovanjem vsakega in vseh. Delajmo vsi in glasilo bo res takšno, kakršnega si želimo! Gradivo za štev. 10., 11. in 12. mi pošljite v najkrajšem času! — Br. Jože Stabčej, urednik.

Volilni stroj.

V dobi Aristida so volili vrli atenski meščani s pomočjo školjčnih lupin. Ako se danes, v prosvitljenem 20. veku, namesto školjk poslužujemo pri glasovanju papirnatih listkov, moramo priznati, da smo v tem pogledu napredovali zelo malo. Eden najmlajših evropskih narodov pa se more ponašati, da je na polju volilne tehnike — tehnike v materialnem pomenu besede — dosegel prvenstvo. Rumunski inženir Steljan Russo je izumil stroj, ki neverjetno olajšuje volitveno poslovanje ter onemogoča pomote in razne mahinacije pri številu glasov. Pariška »Humanité« z dne 11. t. m. ga opisuje v podrobnosti, in tudi za nas, ki imamo v dolednem času pričakovati obsežnega in živahnega volilnega gibanja, bi bilo zanimivo, da se spoznamo s tem originalnim izumom.

Vsakemu volilcu, ki pride na vrsto, se najprej preščišne neka izkaznica, ki jo mora imeti in na zahtevo pokazati. Nato stopi volilec v malo sobico brez oken in s samo enim vhodom, nad katerim visi glavni del izuma, priprava za vpisovanje in štetje. Poleg nje se nahaja zvonec s klavirnim. Dokler so vrata odprta, miruje vsa priprava. Kakor hitro so se pa zaprla za vstopivšim volilecem, pripiše omenjena priprava za štetje številko eno k broju državljanov, ki so že pred njim prestopili prag sobice. Volilec vidi na steni pred seboj deske, ki predstavljajo posamezne politične stranke; kolikor je volilnih list, toliko je tudi desk. Nad vsako desko je vi-

deti napis, ki označuje stranko, kakor: konservativci, radikalci, socialisti itd. Da se morejo v tej skrivnostni sobici spoznati tudi čitanja neveščici volilci, se nahajajo poleg omenjenih napisov posebni dogovorjeni znaki, kakor križ, trikotnik, zvezda itd., ki sami zase tudi predstavljajo vsak po eno stranko. Na vsaki izmed desk so pričvrščene fotografije kandidatov dotične stranke, tako da preprosti volilec ne voli slepo tjavendan ljudi, katerih nikoli ni in ne bo videl in katerih ime mu bo izpadlo iz spomina morebiti že naslednji dan. Glasovanje se vrši na ta način, da volilec enostavno pritisne na gumb, ki se nahaja pod sliko vsakega kandidata, podobno kakor to delajo ljubitelji čoklade in drugih sladkarij pri znanih kolodvorskih avtomatih. Ta pritisk na gumb ponovi potem pod sliko vsakega svojega izvoljenca. Vsak gumb, na katerega je pritisnil, sproži zvonec nad vrati ter ostane v tej vtisnjeni legi tako dolgo, da se vrata vnovič ne odpro. Volilec torej nikakor ne more voliti dvakrat istega kandidata. Prav tako mu je tudi nemogoče, voliti šest kandidatov, ako jih volilna lista njegove stranke obsega samo pet, kajti kakor hitro bi poizkusil v tem primeru voliti še šestega kandidata, bi se vrata sobice odprla avtomatsko in bi ga — izrinila iz sobe. Ko je volitev končana, ima načelnik volilne komisije s svojimi prisledniki vred zelo enostavno nalogo: ni mu treba drugega, kakor pogledati na vrata, kjer stoji natančno število vseh volilcev, izkazano po prioravi za štetje, ter pod pokrovcem, ki se nahaja pod sliko vsakega kandidata, prečitati števila glasov, ki so jih dobili posamezni tekmeci in ki so ondi točno in zanesljivo izkazana.

Prednosti, ki jih nudi ta izum, leže na dlani: pred vsem je tajnost glasovanja popolnoma zjamčena, dalje odpade raba glasovnic in potreba štetja; stroj omogoča samostojno glasovanje tudi analifabetu, ki je količjak politično zaveden. Največja ugodnost pa obstoji v tem, da se poslovanje komisije pospeši do skrajnosti in da izum s svojim neizprosno mehanizmom izključuje vsako možnost sleparstva.

Pri prvih praktičnih preizkušnjah v Rumuniji se je izum izkazal za zelo porabnega: 10.000 volilcev je s pomočjo enega samega takega stroja v šestih urah izpolnilo svojo državljansko dolžnost. Ker je napravila samo po sebi zanimiva, ima tudi gotovo privlačno silo na več ali manj radovedno občinstvo, vsled česar se ne bo izlepa kdo odtegnil glasovanju, vsaj dokler bo izum še veljal za novotarijo.

Izgubil se je pri večerajšnjem požaru na Marijinem trgu dežnik. Najditelj se prosi, da blagovoli naznaniti svoj naslov na H. Brenc, Cegnarjeva ulica 12.

Fotoaparati 13x18 in 18x24 v vsemi potrebščinami se ceno prodaja. Med. drogerija B. Šinkovec, Kranj.

Učiteljico, ki govori nemško in francosko, iščem k 16 letni deklici v Zagreb. Prednost imajo one, ki umejo glazbo in so voljne pomagati v hišnih poslih. Dr. Tomo Šumič, odvetnik, Zagreb.

Učenec za špecerijsko trgovino se sprejme. Franja Košak, Sv. Florjana ulica 1. Ljubljana.

Solska uprava se prodaja. Turjaski trg št. 4. II. nadst. Ogleda se lahko v soboto, nedeljo in ponedeljek od 1. do 3. ure.

Zalekel se je kodrasti pes-brack, vimi lisami. Gnal je v nedeljo srno od Rbeza proti Beli — Polhovim gradcu in najbrže v revir — lahko pa tudi v nasprotni smeri Bela — Ravnik. Kdor najde psa in prižene posestniku Mamovcu na Tehovec pri Sv. Katarini, dobi dobro nagrado — ali pa vsaj sporoči, kje se pes nahaja.

Dijak se sprejme na stanovanje in hrano. Naslov pove uprava »Slovenca«, pod št. 5890.

Akademik, begunec išče primerne pisarni za popoldanski čas, da bi lahko nadaljeval svoje študije. Ponudbe pod »B. akademike na upravo tega lista.

Deček, priden in poštenih staršev, 17 let star, ki ima veselje do mesarske ali sedlarske obrti, išče mesta kot učenec. Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 5861.

Gospodilčna ki je izvršila enoletni trgovski tečaj, želi službo v mestu ali na deželi kot kontrostantin ali blagajničarka. Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 5839.

Prodaja živih apna iz domače 2 vagona apnenice po 38 K 100 kg loko Ledenice. Janez Pečnik, Zgornje Borovlje, pošta Ledenice Koroško.

Lepa jabolka se prodajo na debelo in drobno na gradu Rocen pod šmerno goro.

Posopie, pripravno za tovarno, se reflektira se na vodno silo ali na električen tok. — Ponudbe na Ljubljana poštai predal 162.

Vina, več vagonov, dobrega, belega, prodaja takoj Mitja Kallay, Zlatar-Bistrica.

Rabim 2 krojaška pomočnika za veliko in stalno delo. Fran Stopica, krojaški mojster, Dob p. Domžalah.

Solo za kurjavo, stelo, izolacijo in druge namene razpošilja na vagonne in drobno F. & A. Uher, veletrgovina s premogom, Ljubljana. 5728

Kositerne posode od ameriškega petroleja kupuje SEVER & KOMP. Ljubljana, Wolfova ul. št. 12.

Prodasta se 2 malo rabljeni, lepo izdelani slejaži s 150 velikimi in malimi predali za špecerijsko trgovino. A. Sušnik, Ljubljana, Zaloška cesta št. 21.

Mrežice za lase in kermo za zobe Kalodont priporoča štefan Strmo i, Ljubljana, Pod Trančo 1.

Sprejme se dečica z dežele za v špecerijsko trgovino. Hrana in stanovanje v hiši: sprejme se tudi 14—15 let stari deček za domača dela. kmečki — Pismene ponudbe na M. JEMEC, špecerijska trgovina, Ljubljana, Tržaška cesta št. 8.

Išče se za Sarajevo v odlično hišo

DEKLE za vsa hišna dela ter

sobarica in kuharica za dobro hišo v Rumi pri dr. Milošu Nikolajeviču, odvetniku. Ponudbe za Sarajevo naj se tudi pošiljajo na ta nasl.

Proda se: 1 parni stroj s kompletno napravo, obstoječo iz treh kotlov, 1 DYNAMO STROJ istomerni tok, 1 KOMPLETNA PRETIKALNA PLOŠČA, 1 POLNILO (Ladagregat), 13 kompletnih ELEKTROMOTOROV.

Dopise pod »Elektromotore« na Anončno ekspedicijsko AL. MATELIČ, Ljubljana, Kongresni trg 3.

Avguštin Duhovnik orožn. stražmojster 2. r. v Kočevju Elica Sterger v Starem logu zaročena

Poslovodja za parfumerijsko trgovino na debelo se išče za Zagreb. Zeliho se reflektante, ki so popolno vešči slovensčine in nemščine v govoru in pisavi. Zeli se dokaz o dosežanem poslovanju, primerno jamstvo in če so že vodili silne posle ali drožerijo. — Služba se nastopi takoj ali pozneje. Pismene ponudbe s prepisi spriceval pod šifro »Poslovodja« na Bloknerev zavod za oglaševanje, ZAGREB, Jurjevska ul. 31.

Sladkor proti kašlju 100 škatlic K 150 pri nakupu 1000 škatlic tisk z imenom tvrdke. Medicinalna drogerija B. Šinkovec, Kranj.

Za večje posestvo na Sp. Štajerskem se sprejme 1. januarja 1920 priden, zanesljiv in trezen delavec kot

oskrbnik (šofer) Ponudbe naj se predložijo upravi tega lista pod »Spreten živinorejec 5829«.

Naznanilo. Slavnemu občinstvu, občinskim in župnijskim uradom uljudno naznanjam, da sem preselil svojo tehnično pisarno iz Črnomlja oziroma Gradaca v

Novo mesto, Glavni trg št. 94. Priporočam se za vsa cenjena naročila za napravo načrtov in izpeljavo vseh vrst v to stroko spadajočih stavb, kakor moderna gospodarska poslopja, železobetonske naprave, stropove, stopnice, vodovode z vso hidravlično opremo po strokovni izpeljavi in primerai ceni. Spoštovanjem

Pavel Bren, mestni stavebenik Novomesto.

DR. FRAN LOGAR VLADNI TAJNIK MINKA LOGAR ROJ. TROST POROČENA. LJUBLJANA, DNE 2. OKTOBRA 1919.

Dr. Alojz Klemenčič odvet. kandidat Marija Klemenčič roj. Čadež vdov. Cizelj poročena 4. oktobra 1919. Slov. Bistrica. Kranj. Brez vsakega posebnega obvestila.

KAVARNA V HOTELU TRATNIK

zopet otvorena v vrtnem salonu. Planino na razpolago. Slavnemu občinstvu se priporočata L. Al. Tratnik.

Skladišče in lokal se išče za takoj v mestu; lokal event. za novo leto. Ponudbe pod »Skladišče« na Anončni zavod Drago Beseljak, Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 5.

Prvorazredna pisarniška moč, perfekten knjigovodja z dolgoletno prakso kot glavni knjigovodja in komercialni vodja, s popolno izobrazbo v vseh trgov. in pis. poslih, korespondent v slov., hrv. in nemškem jeziku, z najboljši spriti. in pripor. zeli premeniti svoje sedanje mesto v kako večje tovar. ali industr. podjetje. Cenj. pon. upravi lista pod »Prvorazredna moč« 5848.

Solicitatorja sprejme pod ugodnimi pogoji dr. Ivo Benkovič, odvetnik, Ljubljana, Miklošičeva cesta 6.

Razglas. Pri Voj. oskrbovališču Ljubljana se boče dne 11. oktobra t. l. in sicer ob 8. uri dop. v kleti Vodnika dedičev v Šiški, ob 10. uri dop. v kleti skladišča Randžev na gl. kolodvoru Ljubljana in ob 2. uri pop. v Voj. oskrbovališču v Mostah potom javne dražbe razprodajalo: 1000 lit. karaimela, 300 lit. pokvarjenega cipro vina in 90 komadov raznovrstnih dobro ohranjenih praznih sodov v kojih so bile raznovrstne alkoholne pijače shranjene. Pod izklicno ceno se ne boče prodajalo. Kupci morajo kupljeno blago takoj plačati in ga tekom 24 ur iz dotičnih kletki iznesti.

Pozor! Proda se razno

pohištvo in perilo, žimnice in peresnice, kuhinjska posoda, porcelan, mize in stoli, kopalne garniture itd. — Poizve se v

Zadružni centrali, Miklošičeva cesta 8 I. nadst. od 11. do 12.

5776 (2)

Štev. 15.998—1919.

Razglas

glede uporabe električnega toka iz mestne elektrarne in plina mestne plinarne.

Mesto Ljubljana stoji pred znanim dejstvom, da bo zadostna prekrba občinstva s svečavo in premogom tekom prihodnje jeseni in zime izključena.

Zato je treba pravočasno uporabiti vsa sredstva, da ne bo v Ljubljani zavladala splošna tema.

Mestni magistrat mora uporabo elektrike in plina omejiti samo na najnujnejšo potrebo. Le tedaj bo mogoče mestni elektrarni in plinarni vzdržati redni obrat preko zime.

Javni uradi in pisarne, kakor tudi trgovine morajo omejiti svoj delavnik na čas dnevne svetlobe, katero je treba docela izkoristiti.

Vsa ostala razsvetljava po gostilnah, kavarnah, delavnicah in zasebnih stanovanjih se mora omejiti do najnujnejše potrebe.

Te omejitve bo seveda mogoče doseči le potem strogih uradnih odredb in kazni, ker je znano, kako težko je prepričati posameznika, da bi žrtvoval v splošno korist del svojih udobnosti.

Občinski svet ljubljanski je v svoji seji dne 16. septembra 1919 soglasno sklenil, da stopijo s 1. oktobrom letos v veljavo sledeče omejitve glede uporabe elektrike in plina iz mestnih podjetij.

1. V času od 1. oktobra do 31. marca se bode oddajal plin in elektrika za vse pisarniške prostore samo od 8. ure zjutraj do 3. ure popoldne — za to naj se po vseh javnih in zasebnih uradih razdelijo uradne ure na dnevni čas. Izven navedenega časa je vsaka uporaba plinove ali električne luči v pisarniških prostorih in pritlikalnih preprovanah.

Čas od 3. do 4. ure naj se porabi za snajenje uradov. Izvzeti so le javni uradi, ki morajo imeti nočno službo, tam je samo najpotrebnejša luč vsakočasno dovoljena.

2. Šolski pouk naj se razdeli na dnevni čas. Uporabljajo naj se po možnosti opoldanske ure, da lahko odpade večerni pouk.

3. Trgovine in skladišča ne smejo uporabljati plinove ali električne luči pred 8. uro zjutraj in sicer:

od 1. do 31. oktobra ne po 5. uri popoldne,
od 1. novembra do 28. februarja ne po 4. uri popoldne in
od 1. do 31. marca ne po 5. uri popoldne.

Izvzeti so le trgovine z živili, drogerije, lekarne in trafike.

4. Za delavnice, gostilne, kavarne in druge javne lokale naj se natančno določi pri posameznikih velikost in število luči. Za princip naj velja, da sme goriti največ polovica preje običajne razsvetljave. Ostala žarila naj se odstranijo.

5. Vsaka reklama razsvetljava je prepovedana ravno tako, kakor sleherni luč v izloženih oknih ali pred vhodi in okni javnih in drugih lokalov.

6. V hišnih vezah, na stopniščih in hodnikih so dovoljene le 10-svečne žarnice ali najmanjše plinove svetilke, goriti sme le polovica preje običajnih luči, in sicer najdalje do 9. ure zvečer. Zjutraj so te luči sploh prepovedane.

7. Za privatna stanovanja se naravnost določi, katero množino električnega toka sme stranka porabiti v posameznih mesecih.

Za merilo naj velja poraba toka 25-svečne žarnice, ki sme goriti do 10. ure ponoči, odnosno kolikor se poprej ugasuje, toliko časa sme goriti zjutraj.

Za stanovanje do največ štirih stanovanjskih prostorov (vštevši kuhinjo), se dovolita dve žarnici po 25 sveč, za stanovanja z več kot štirimi stanovanjskimi prostori pa tri žarnice po 25 sveč.

Seveda se priporoča uporabljati manjše žarnice, katere lahko potem gorijo v večjem številu, oziroma dalj časa, ker porabijo manj električnega toka.

Izvedba predpisov pod točko 7.:
Od solnčnega zahoda do 10. ure zvečer je potrebna luč v posameznih mesecih:

oktober 142 ur	januar 161 ur
november 162 ur	februar 125 ur
december 175 ur	marc 114 ur

Iz tega sledi:

a) da imajo stranke do štirih stanovanjskih prostorov pravico porabiti električnega toka na dan v mesecih:

oktober 257 vatov	januar 291 vatov
november 307 vatov	februar 250 vatov
december 316 vatov	marc 206 vatov

b) stranke z več kot štirimi stanovanjskimi prostori pa na dan po mesecih:

oktober 385 vatov	januar 436 vatov
november 454 vatov	februar 375 vatov
december 474 vatov	marc 309 vatov

Tako določena množina električnega toka je za vsako gospodarstvo obilna dovolj. Dokaz temu, da tolike porabe v zasebnih stanovanjih tudi pred vojno ni doseglo niti polovica elektrarniških odjemalcev.

Strankam, ki imajo podnajemnike, se izjemoma sme dovoliti za vsakega podnajemnika ena 25-svečna svetilka več. Podnajemniki se bodo upoštevali le tedaj, če jih stranka naznani pisмено najkasneje do 15. oktobra t. l. ravnateljstvu mestne elektrarne.

Kdor bi pa kljub prepovedi v stanovanju prekoračil dovoljeno množino električnega toka, temu se zaračuna vsak več porabljeni hektovat po desetkratni jednotni ceni.

8. Električni motorji se smejo od 1. oktobra do 31. marca uporabljati izključno le pri dnevnih svetlobah sicer se bo tok odklopil.

9. Uporaba električnih ventilatorjev, kuhalnikov, likalnikov in drugih električnih aparatov je v času od 1. oktobra do 31. marca v obče prepovedana. Zato naj se odklopijo. Izvzeti so le zdravniški aparati.

10. Poraba plina za obrtne namene je dovoljena le tedaj, če je drugačna kurjava nemogoča.

11. Poraba plina za kuhanje je dovoljena, toda le v skromnih mejah za manjša jedila, ne pa za kuhanje opoldanskega obeda. Množina za kuho dovoljenega plina se bo še določila.

12. Uporaba plinovitih peči, vodogrelcev in kopalnih peči s plinom je prepovedana, zato naj se vse take peči zapro in odklopijo.

13. Vsakemu, ki bi z lučjo ne štedil ali drugače teh predpisov ne upošteval (izvzemši točko 7.), zaračunal se bo ves tekom dotičnega meseca porabljeni plin ali električni tok po desetkratni normalni ceni.

V slučaju neizterljivosti tekom treh dni se dodaja plina, oziroma elektrike, ustavi.

Po trikratni kazni se elektrika ali plin sploh trajno odklopi.

14. Naprava novih instalacij za plin ali elektriko se načeloma prepoveduje, dovoliti se sme le v posebno nujsih slučajih.

15. Mestni magistrat opozarja vse merodajne oblasti in korporacije, da upoštevajo te predpise v kolikor se tičejo javnih uradov, šolskih prostorov, zapiranja prodajalnic, skladišč in delavnic, — ker je treba dati dober vzgled ostalemu občinstvu.

16. Žlahti se pozivljajo tudi vojaške oblasti, da se prilagodijo tem splošnim odredbam, ker to zahtevajo ne le javni, temveč tudi vojaški interesi.

Mestni magistrat ljubljanski

dne 16. septembra 1919.

Župan:

dr. Ivan Tavčar l. r.

Rudarski odsjek

zemaljske vlade v Sarajevu potrebuje za državne premogovnike v Bosni

6 rudarskih paznikov

z rudarsko šolo, 25 do 40 let starih, pri takojšnjem nastopu. Mesečni dohodki kakor ostalih državnih rud. poduradnikov od 700 do 900 K in več, po številu družinskih članov. Dalje stanovanje, kurjava, razsvetljava itd. v naravi, ter življenske potrebsčine po zelo nizkih cenah.

ORGANIST

in obrtnik (krojač) neoženjen želi mesto premeniti. Cenj. ponudbe na upravo „Slovenca“ pod štev. 5818.

Večja množina

čebule

se ugodno proda v prodalnici Poljan-ska cesta 5. Ljubljana

4 biljardne mize

s palicami in krogli ima na prodaj. — M. PAPPAN, Maribor, Grajska ulica štev. 8.

Kumno in fižol

kupuje trdica Černak & Val v Ljubljani, Vodni trg št. 2. Na ponudbe brez navedbe cen se ne odgovarja.

Žagana drva

se zopet dobijo v vsaki množini Kolodvorska ulica 31. Marija Srebotnjak.

Proda se ca 50 vagonov

Kostanjevih drv

za izžemek za usnje (Lederextrakt). — Kolodvorska ul. 31. Marija Srebotnjak

Dobri sodi

za vino ali mošt se oddajo; za nje se vzame tudi dober brušev mošt. Ig. Paar, Jesenice, Gorenjsko.

Lekarna V Garaždi

(Bosna) s poslopjem ali brez postopja se proda ali v na em da. Hiša jednadstropna, zidana 1906, z vodovodom, gospodarskimi poslopji, obširnimi dvoriščem in vrtoom. — Vprašati: Lekarna Jecovic, Garažda.

Apno

zidno in strešno opeko ter drva v celih vagonih ponuja Ljublj. komercijalna družba Ljubljana, Bleiweisova cesta št. 18.

Krompir

prodaja trdica Paternost & Remic v skladišču »Balkan« dokler traja zaloga, samo na cele vreče, katere se morajo prinesiti s seboj.

Vabilo na izredni občni zbor.

Ker pri sklicanem izrednem občnem zboru dne 25. septembra 1919 ni bilo zastopanih dve tretjini zadružnikov, se vabi zadružniki kranjske deželne vinarske zadruge r. z. z o. z. v Ljubljani

k izrednemu občnemu zboru

v petek dne 17. oktobra 1919 ob 1/2 11. uri dop. v dvorano hotela Union v Ljubljani. V smislu zadružnih pravil se bo sklepalo pri tem izrednem občnem zboru veljavno z večino 3/4 glasov brez ozira na število udeležnikov.

Dnevni red: Likvidacija zadruge.

Ljubljana, dne 3. oktobra 1919.

Načelstvo.

„Carovlaci“ z Dunaja v kraljestvo SHS.

K naši zadnji notici v časopisih o vpeljavi prevažanja paketov, zabojev itd. Dunaj—Ljubljana potom trdke Eger & Co. pripominjamo še, da trdka Eger & Co. ne prevzame paketov, ampak samo večje pošiljave, kakor tovarne zaboje itd.

Nasprotno temu smo dobili danes poročilo z Dunaja, ki se glasi:

„Spedijska trdka Caro & Jellinek, Dunaj (Filijalka v Pragi, Biskupska ulica 7) odpravi vsaki torek in petek v tednu pod zastanko „Carovlaci“ direkten posebni tovorni vlak od južnega dunajskega kolodvora v kraljestvo SHS. Carovlaci ne vzamejo medpotoma nobenega blaga, bodo spremljani od zanesljivih oseb in nudijo najhitrejšo in najvarnejšo odpravo blaga iz Nemške-Avstrije, Čehoslovaške in Nemčije v Ljubljano. Prvi Carovlaci je odšel z Dunaja 23. IX. s štirimi vagoni za Ljubljano.

Pojasnila daje gornja trdka na Dunaju in v Pragi in tukajšnja trdka R. Ranzinger.“

Nemško-Avstrijski urad za trgovski promet, podružnica Ljubljana.

Dvostavno in ameriško knjigovodstvo

Sestavil V. Krottmayer, slovensko izdajo priredil profesor M. Dolenc. Založnik: Zasebno učilišče Legat v Mariboru

Prva moderna slovenska učna knjiga za knjigovodstvo

neizogibno potrebna za trgovske šole in samouk, zelo važna za trgovce, tovarnarje, obrtnike itd. — Cena 8 kron.

Ravnokar izšla. Dobiva se v vseh knjigarnah in v zasebnem učilišču Legat v Mariboru, Vetrinjska ulica 17 I.

Razglas.

Na razna vprašanja radi nadaljnega odplačevanja za po nas ali g. Val. Urbančiču v Ljubljani naročenih srečk sporočamo sledeče:

V Sloveniji bivajoči naročniki dobe pri nas nove poštno položnice ter naj jih zahtevajo. Iz ostale Jugoslavije naj se denar do nadaljnega pošilja po nakaznicah na Češko industrijalno banko v Ljubljani. Iz zasedenega ozemlja in inozemstva naj se denar nakazuje po kakšni banki na Češko prumslovo banko v Pragi s pripombo, da je vplačilo namenjeno „srečkovnemu oddelku“.

Naročniki, ki so prenehali ali hočejo prenehati z nadaljnjimi vplačili, naj radi izplačila odkupninskega zneska pošljejo prodajne listine in plačilna potrdila na naš naslov.

Srečkovno zastopstvo, Ljubljana.

Kemične analize.

Izjave in navodila za rudniško, topniško in kovinsko industrijo, industrijo za olja in masčobe, mila, mineralna olja, kemično industrijo, vodo in t. p. ravnice. Izvedba idej, iznajdb, pojasnila. Javni kemično-tehniški laboratorij.

Inž. kemik Lipp.

Inž. kemik Albrecht.

Gradec, Humboldtstr. 12.

JADRANSKA BANKA

Delniška glavica 30.000.000.—
Reserve nad 10.000.000.—

Sprejema: vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Rentni davek plača banka iz svojega. — Kupuje in prodaja: menice, devize, vrednostne papirje i. t. d. — Izdaja: čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta. — Daje predujme: na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih, daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji. — Prevzema: borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje. — Brzjavni naslov: JADRANSKA.

BEOGRAD, DUBROVNIK, DUNAJ, KOTOR, LJUBLJANA, MARIBOR, METKOVIC, OPATIJA, SPLIT, ŠIBENIK, TRST, ZADER. Ekspozitura: KRANJ.

Priporočajo se cenjenim čitateljem sledeče domače tvrdke:

(Za dvakratno objavo v tednu se računa 5 kron.)

Brionice
Zajec Fran, Dunajska cesta 14.

Dobava in pokladanje parketov
Bokal Anton, Ambrožev trg 9.
Puh Josip, Gradaška ulica 22.

Damske krojačice
Bafner Marijana, Gosposvetska cesta 13/II, 104.
Minka Karo, Sv. Petra cesta 58.

Elektrotehnika
»Svetla«, Mestni trg 25.
Verbajc A., Linhartova ulica 4.
Zavod za tehn. in elektrotehn., Dunajska cesta 22.
Zavod za tehn. in elektrotehn., Lastne tovarne, Glince 16.

Gostilne
Ložar Jernej, Sv. Petra nasip 19.
Olup Josip, Pod Trančo.

Gramofoni in godbeni avtomati
Rasberger A., Sodna ulica 5.

Jaona skladišča
»Balkan«, L. Ljublj. javno skladišče, Dunajska cesta 33. (Tel. 366.)

Kavarne
»Prešeren«, Sv. Petra nasip 1.
»Zvezda«, Ivančič Josip, Kongresni trg.

Kleparji
Korn T., Poljanska cesta 8.
Remžgar & Smerkol, Karlovska cesta 4.

Knjigarne
Jugoslovanska knjigarna, Pred škofijo.

Knjigoveznice
Knjigovoznica K. T. D., Kopitarjeva ulica 6.
Pajk Fr., Cankarjevo nabrežje 25.

Konfekcijske trgovine
Olup Josip, Pod Trančo.
Schwab & Bizjak, Dvorni trg 3.

Krojači
Gestrin Ferdin., Poljanski nasip 8

Lesna trgovina
Šuštar Fran, Dolenjska cesta 12.

Lekarne
»Pri Mariji Pomagaj«, Resljeva cesta št. 1.

Manufakturne trgovine
Pečenko Filip, Dunajska cesta 6.
Petkosig Jos., Stari trg 4.
Schuster Anton, Stritarjeva ul. 7.

Mizarji
Bizjak Peter, Spod. Šiška 136.
Trink Alojzij, Linhartova ulica 8.

Modni saloni
Götzl Marija, Židovska ul. 8. in 7.

Modne trgovine
Magdič Pavel, Aleksandrova cesta.

Optiki
Jurman Karol, Šelenburgova ulica.

Parfumerije in kozmetika
»Uranus«, Mestni trg 11.

Podobarji
Pengov Ivan, Kolodvorska ulica št. 20.

Popravila gramofonov in godbenih avtomatov
Rasberger A., Sodna ulica 5.

Potrebščine za šoljice, krojače in čevljarje
Petelinc Josip, Sv. Petra nasip 7.

Prodajalne baru
Brata Eberl, Miklošičeva cesta.

Restoracije
»Perles«, Prešernova ulica.

Sobno slikarstvo
Žuran Martin, Mestni trg 12.

Stapbena podjetja
Černe Andrej, Sv. Petra cesta 23.
Treo Viljem, arhitekt, mestni stavbenik, Gosposvetska cesta 10.

Špedicijska podjetja
»Balkan«, Dunajska cesta 33. (Tel. 366.)
Uher F. & A., Šelenburgova ulica št. 4. (Tel. 117.)

Trgovine z urami in zlatnino
Černe Lud., Wolfova ulica 3.
Gornik Peter, Stari trg 20.

Trgovine cofilic
Bajec Anton, Pod Trančo.

Trgovine s klobuki
Čadež Gvido, Mestni trg 14.
Soklič J., Pod Trančo 2.

Trgovine s šivaln. stroji
Petelinc Josip, Sv. Petra nasip 7.

Trgovine s papirjem
Prodajalna K. T. D., Kopitarjeva ulica 2.
»Uranus«, Mestni trg 11.

Trgov. z mešan. blagom
Šerbec Friderik, Stari trg 4.

Trgovine z dežniki in solničniki
Mikuš L., Mestni trg 15.

Trgovine z železnino in poljedelskimi stroji
Zalta & Žilič, Gosposvetska cesta št. 10. (Mar. Ter. cesta.)

Urovarne
Adamič Ivan N., Sv. Petra cesta št. 33.

Zaloge pohištva
Fajdiga Filip, Sv. Petra cesta 17.

Zajutrkovalnice
Grošel T., Poljanska cesta 7.

Podpisani dajem na splošno znanje, da sem s 1. septembrom t. l.

po nakupu prevzel mlin

poprej „Aumühle“ Rengo.

Vodil bom mlin tudi nadalje kar najboljše mogoče. Posebno pozornost bom posvečal hitri in reelni postrežbi odjemalcev.

S spoštovanjem

Orssich.

Osnanila Un'en-Propagande, Maribor. — Zavod oglasne odprave in reklame.

LOJ, MAST, OLJE

in surovi loj, kupi vsako množino za najvišjo dnevno ceno

prva mariborska tovarna za milo, Maribor

Telf.: 47. — Prosijo se ponudbe z vzorci. — Brzjavi: Milana.

Občinska hranilnica v Mariboru

(prej Gemeinde Sparkasse)

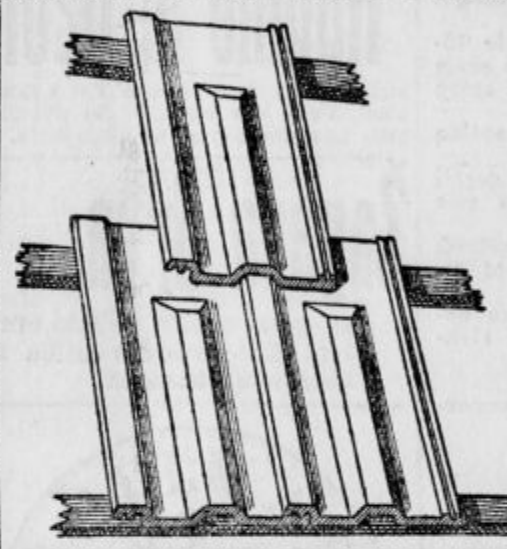
Župnijska ulica št. 2 (Pfarrhofgasse Nr. 2)

V lastni hiši.

Stanje hran. vlog: K 42.442.640-26 — Rez. fondi: K 2.749.997-67

Sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun po najvišji točasno običajni obrestni meri. — Hranilnica je pupilarno varna. — Shramba za pupilske knjižice itd.

Urduje vsak delavnik od 8. do 12. ure.

Združene opekarne

preje F. P. Vidic & Komp. Vič, Ivan Knez, Brdo

nudijo:

zarezane strešnike

(utorni crep) in zidno opeko

Uprašanja na Vidic & Komp., Ljubljana.

Klaviroje, pianine, harmonije, violine, citre, harmonike, strune itd. — ima

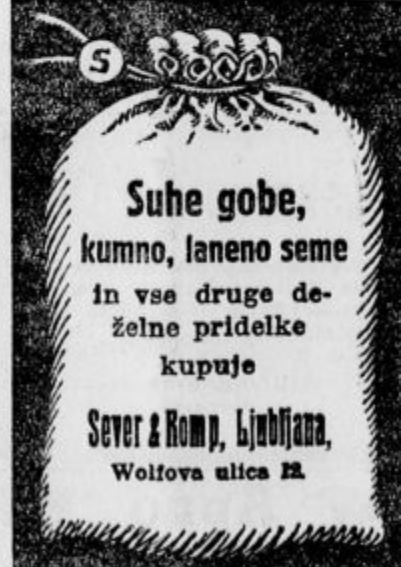
v velikanski zalogi

ALFONZ BREZNIK

učitelj Glasbene Matic in edini zaprišeni strokovnjak, LJUBLJANA, Kongresni trg 15 (nasproti nunske cerkve). 1816

Vreče

vsake vrste in v vsaki množini kupuje vedno ter plačuje najbolje trg. firma J. Kušlan, Kranj, Gorenjsko.

Suhe gobe, kumno, laneno seme in vse druge deželne pridelke kupuje

Sever & Komp, Ljubljana, Wolfova ulica 12.

Gospodarska zveza

ima v svoji vinski kleti v Sp. Šiški pristna, dobro vležana

VINA

in sicer:

10 1/2% staro ogrsko belo vino, letnik 1917, brez kisline, 9% štajersko belo vino, letnik 1917, s prijetno kislino, nadalje zdrava štajerska, hrvaška in dolenska vina, dobrega okusa po najnižjih cenah. — Obenem naznanja, da je Banaško in Veršaško vino docela izkleteno, pričakuje pa v najkrajšem času velike dobave 11—12% Mljd močnega vina, istega izvora, nakar svoje cenj. odjemalce vljudno opozarja.

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je:

Vzajemna zavarovalnica

proti požarnim škodam in poškodbi cerkvenih zvonov

Ljubljana, Dunajska c. 17, Ljubljana.

Zavarovanja sprejema proti požarnim škodam: 1. raznovrstne izdelane stavbe, kakor tudi stavbe med časom zgradbe, 2. vse premično blago, mobilije, poljsko orodje, stroje, živino, zvonove in enako, 3. vse poljske pridelke, žita in krmo, zvonove proti prelomu, sprejema tudi zavarovanja na življenje, oziroma doživetje in druge kombinacije in proti nevarnostem, vsakovrstna podjetja, obrti kakor tudi posamezne osebe za deželno nižjeavstrijsko zavarovalnico od katere ima tudi dežela Kranjska podružnico.

Varnostni sklad in udnine, ki so znašale l. 1917 K 1.081.838-54, so poskočile koncem l. 1917 na 1.318.208-78.

Tedaj, čimvečje zanimanje za ta edini slovenski zavod, tembolj bo rasel sklad.

Ponudbe in pojasnila daje ravnateljstvo, glavno poverjeništvu v Celju in na Proseku, kakor tudi po vseh farah nastavljeni poverjeniki. Cene primerne, hitra cenitev in takojšnje izplačilo.

Ne puščajte otrok samih, da se požari omeji!

Ne puščajte otrok samih, da se požari omeji!

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Stritarjeva ulica št. 2

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju in Mariboru.

Delniška glavica z rezervnimi zakladi okrog

28.000.000 kron.

sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, valut in dovoljuje

vsakovrstne kredite.